

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

T: 01 428 40 00

F: 01 428 47 33

E: gp.mnz@gov.si

www.mnz.gov.si

Številka: 900-57/2018 - 6

Ljubljana, 18. 5. 2018

EVA (če se akt objavi v Uradnem listu RS)

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2017 – predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 55/09 Odl.US: U-I-294/07-16, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije naseji dne sprejela naslednji sklep:

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2017.

Mag. Lilijana Kozlovič
generalna sekretarka

Priloga:

Vročiti:

- Ministrstvu za notranje zadeve,
- Ministrstvu za notranje zadeve - Generalna policijska uprava
- Ministrstvu za zunanje zadeve,
- Ministrstvu za pravosodje,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport,
- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za finance,
- Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje,
- Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti,
- Urad Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov,
- Inšpektorat Republike Slovenije za delo,
- Finančna uprava Republike Slovenije,
- Vrhovno Državno tožilstvo Republike Slovenije,
- Specializirano Državno tožilstvo Republike Slovenije,
- Državni Zbor Republike Slovenije,
- Društvo Ključ, p.p. 1646, 1001 Ljubljana
- Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana,

– Slovenska filantropija, Poljanska cesta 12, 1000 Ljubljana, – Pravni center za varstvo človekovih pravic, – Zveza svobodnih sindikatov Slovenije.		
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:		
/		
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:		
mag. Sandi Čurin, sekretar, nacionalni koordinator in vodja medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
/		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
/		
5. Kratek povzetek gradiva:		
Podlaga za pripravo letnega poročila je opredeljena v nalogah iz Sklepa o ustanovitvi Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi (sklep št. 01201-7/2012/4 z dne 5. 7. 2012). Poročilo za leto 2017 zajema prispevke predstavnikov posameznih vladnih resorjev in služb, Državnega zbora, Državnega tožilstva in predstavnikov civilne družbe aktivne v tej tematiki. V poročilu so povzete dejavnosti po posameznih poglavjih, in sicer na zakonodajnem področju in politiki delovanja, na področju preprečevanja trgovine z ljudmi, dosežkih pri odkrivanju in pregonu kaznivih dejanj, pomoč žrtvam te trgovine ter dejavnosti mednarodnega udejstvovanja. Sklepni del poročila izpostavlja ključne ukrepe za obdobje poročanja, ki so pripomogli pri preprečevanju in boju proti trgovini z ljudmi, posledično pa tudi pri prepoznavnosti tega pojava.		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: / (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR: (Samo če izberete NE pod točko 6.a.) Potrebna finančna sredstva za stroške prevoza delegacije so zagotovljena na Ministrstvu za notranje zadeve v okviru materialnih stroškov.		
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:		
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:		NE
- pristojnosti občin, - delovanje občin,		

- financiranje občin.	
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE – Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: – v celoti, – večinoma, – delno, – niso bili upoštevani. Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
Gradivo je bilo ustrezno usklajeno znotraj medresorske delovne skupine, v kateri so tudi predstavniki nevladnih organizacij delujočih na tem področju.	
(Če je odgovor DA, navedite: Datum objave: V razpravo so bili vključeni: – nevladne organizacije, – predstavniki zainteresirane javnosti, – predstavniki strokovne javnosti. – . Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte): Upoštevani so bili: – v celoti, – večinoma, – delno, – niso bili upoštevani. Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje: Poročilo je bilo dano Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o ..., kar je navedeno v predlogu predpisa.)	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	NE
mag. Vesna Györkös Žnidar ministrica	

**Poročilo Medresorske delovne skupine
za boj proti trgovini z ljudmi
za leto 2017**

Ljubljana, maj 2018

Za MDS TZL poročilo pripravil mag. Sandi Čurin, nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi

Vsebina

Uvod	7
1 Zakonodaja in politike.....	8
1.1 Spremembe nacionalne zakonodaje	8
1.2 Izvajanje drugih aktivnosti v skladu s sprejetimi državnimi in mednarodnimi obveznostmi.....	8
2 Preprečevanje.....	10
2.1 Ozaveščanje širše javnosti.....	10
2.1.1 18. oktober, evropski dan boja proti trgovini z ljudmi	10
2.1.2 Mediji	11
2.2 Ozaveščanje ciljnih rizičnih skupin	11
2.2.1 Ozaveščanje mladostnikov	12
2.2.2 Ozaveščanje potencialnih žrtev delovnega izkoriščanja in prisilnega dela	13
2.2.3 Ozaveščanje beguncev in migrantov	14
2.3 Ozaveščanje potrošnikov in uporabnikov storitev, ki jih izvajajo žrtve trgovine z ljudmi	14
2.4 Ozaveščanje in usposabljanje strokovne javnosti	15
3 Odkrivanje, preiskovanje in pregon kaznivih dejanj trgovine z ljudmi	18
3.1 Dejavnosti policije	18
3.1.1 Statistika	18
3.1.2 Prisilno delo	20
3.2 Dejavnosti državnega tožilstva.....	21
3.2.1 Statistika	21
3.2.2 Ugotovitve Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije	23
3.2.3 Trgovina z ljudmi z namenom izkoriščanja prisilnega dela	24
3.3 Dejavnosti Inšpektorata Republike Slovenije za delo.....	25
3.4 Dejavnosti Finančne uprave Republike Slovenije	28
4 Pomoč in zaščita za žrtve trgovine z ljudmi.....	30
4.1 Program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitvev	30
4.2 Program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – namestitvev v varnem prostoru	30
5 Mednarodne dejavnosti in partnerstva.....	33
5.1 Mednarodne dejavnosti.....	33
5.2 Partnerstva in raziskave.....	35
Sklep.....	36

Uvod

Trgovina z ljudmi je fenomen, ki se pojavlja v vseh delih sodobne družbe, postaja strukturni element nekaterih gospodarskih panog, predvsem pa posega v temeljne pravice in svoboščine posameznika, ki postane žrtev takega trgovanja oziroma izkoriščanja.

»Predmet« trgovanja in posledično izkoriščanja so ljudje – človeška bitja, katerih zaščita je temeljnega pomena. Vsekakor se ni mogoče vesti, da trgovine z ljudmi v Republiki Sloveniji ni, saj ima razpolaganje z ljudmi različne pojavne oblike. Danes trgovcem z ljudmi ni več treba izvajati nasilja, saj so zaslužki veliko večji, če žrtev zanje dela po »lastni volji«. Vzvod, ki ga pri tem uporabljajo storilci, je ranljivost oseb/žrtev, ki pristajajo na delo pod pogoji, ki se odražajo v različnih oblikah izkoriščanja. Praksa kaže, da storilci zaradi učinkovitosti izvajajo predvsem psihično nasilje in čustveno izsiljevanje, ne pa fizičnega nasilja. Žrtve trgovine z ljudmi s tem utrpijo hude duševne in fizične posledice, zaradi dolgotrajnosti izkoriščanja pa so pogosto zaznamovane za vse življenje.

Bistvo trgovine z ljudmi je torej ranljivost žrtev. Te praviloma ne poznajo svojih pravic, čutijo sram in strah, so v tujini, ne poznajo jezika okolja, so tudi brez dokumentov, socialnih stikov in možnosti uporabe sodobnih elektronskih poti, zaradi ranljivosti pa pristajajo na podrejen položaj.

Upoštevajoč navedeno, je potrebno celovito ukrepanje na vseh področjih preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti njej, zato je na nacionalni ravni vzpostavljen sistem, ki naj bi kar se da učinkovito zagotavljal tovrstne ukrepe. Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi (v nadaljevanju: MDS TZL ali medresorska delovna skupina) je tako tudi v letu 2017 izvajala svoj mandat, opredeljen v sklepu Vlade Republike Slovenije št. 01201-7/2012/4 z dne 5. julija 2012, ki je nadomestil predhodni sklep št. 240-05/2003 z dne 18. decembra 2003.

Medresorsko delovno skupino sestavljajo predstavniki resornih ministrstev, vladnih služb, Državnega zbora Republike Slovenije, Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije, Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije in civilne družbe, katerih področje dela posega v problematiko trgovine z ljudmi. Nacionalni koordinator, ki je obenem tudi vodja MDS TZL, je v poročevalnem obdobju sklical štiri seje te skupine, in sicer 29. marca, 29. maja, 11. oktobra in 14. decembra 2017, ter dodaten sestanek ožje delovne skupine o prisilnem delu dne 7. decembra 2017.

Sprejeti sklepi na sejah so poleg akcijskega načrta zavezujoč mehanizem za izvajanje učinkovitih politik v boju proti trgovini z ljudmi. Metodologija priprave letnega poročila temelji na zbiranju in usklajevanju statističnih podatkov ter kvalitativnem povzemanju prispevkov posameznih resorjev.

Poročilo je razdeljeno na poglavja s področja zakonodaje in politik delovanja, sledijo dejavnosti preprečevanja trgovine z ljudmi, to je ozaveščanje širše javnosti in rizičnih skupin ter strokovno izobraževanje v posameznih resorjih. Poglavje o odkrivanju, preiskovanju in pregonu kaznivih dejanj zajema predvsem aktivnosti policije in tožilstev, vključno z merljivimi rezultati števila obravnavanih storilcev, obtožb in končnih obsodb. To poglavje vključuje tudi aktivnosti Inšpektorata Republike Slovenije za delo in Finančne uprave Republike Slovenije, predvsem po področni zakonodaji, za katero sta ta dva organa pristojna. V teh primerih se vsebina delovanja prepleta in v širšem smislu povezuje s problematiko delovnega izkoriščanja, zaposlovanja in dela na črno ter izkoriščanja delavcev migrantov. Sledi poglavje o pomoči in oskrbi žrtev trgovine z ljudmi, pri čemer so v ospredju nevladne in humanitarne organizacije, odgovorne za to obliko pomoči, ki jo na podlagi razpisanih programov sofinancira država. Zadnji, a nič manj pomemben sklop so mednarodne dejavnosti in partnerstva. V tem sklopu so nanizani predvsem dogodki in aktivnosti MDS TZL s področja mednarodnih aktivnosti in partnerskih projektov na nacionalni ravni. Sklepni del poročila izpostavlja ključne dejavnosti, značilne za obdobje poročanja, ter ukrepe, ki so pripomogli k preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti tej trgovini, posledično pa tudi k njeni prepoznavnosti.

1 Zakonodaja in politike

1.1 Spremembe nacionalne zakonodaje

Državni zbor Republike Slovenije je 24. maja 2017 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (KZ-1E, Uradni list RS, št. 27/17). V drugem odstavku 113. člena (trgovina z ljudmi) je beseda »mladoletniku« nadomeščena z besedama »mladoletni osebi«.

17. oktobra 2017 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih (ZTuj-2E, Uradni list RS, št. 1/18 – UPB), v okviru katerega je spremenjen tudi 50. člen (žrtve trgovine z ljudmi, žrtve nezakonitega zaposlovanja in žrtve družinskega nasilja). Določbe so se začele uporabljati 1. januarja 2018. Spremembe in dopolnitve so bile tudi v delu, ki določa pogoje za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje žrtvam trgovine z ljudmi.

Pri pogojih za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje je bil črtan pogoj, da mora biti pričanje žrtve pomembno, dodan pa je bil nov zavrnitveni razlog – »obstajati mora utemeljen sum, da je kazenska ovadba žrtve kriva, ali mora biti utemeljeno sklepanje, da je sodelovanje žrtve lažno«.

Črtan je bil tudi zavrnitveni razlog obstoja nevarnosti za javno zdravje (če se je v postopku izdaje dovoljenja ugotovilo, da žrtev prihaja z območij, kjer razsajajo nalezljive bolezni z možnostjo epidemije, navedene v mednarodnih zdravstvenih pravilih Svetovne zdravstvene organizacije, oziroma z območij, kjer razsajajo nalezljive bolezni, ki bi lahko ogrozile zdravje ljudi in za katere je v skladu z zakonom, ki ureja nalezljive bolezni, treba sprejeti predpisane ukrepe, se žrtvi dovoljenje za začasno prebivanje ni izdalo). Žrtev je namreč že v državi in če že predhodno ni bila obravnavana kot oseba, ki prihaja z navedenih kritičnih območij in ni v karanteni, predpisani z zakonom, ki ureja nalezljive bolezni, predmetni razlog za zavrnitev ni potreben.

Od marca do oktobra 2017 je v Odboru za pravosodje in Državnem zboru Republike Slovenije potekala obravnava Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N, 1855-VII), s katerim se je med drugim želela izboljšati zaščita posebno občutljivih kategorij žrtev kaznivih dejanj (posebej bi se upoštevali starost in morebitna invalidnost oškodovanca ter okoliščine kaznivih dejanj, storjenih zaradi predsodkov, diskriminacije, izkoriščanja ali iz sovraštva, kaznivih dejanj s prvinami nasilja ali zoper spolno nedotakljivost ter kaznivih dejanj s prvinami terorizma, trgovine z ljudmi in kaznivih dejanj, storjenih v hudodelski združbi). Sprejeti zakon ob ponovnem odločanju na zahtevo Državnega sveta Republike Slovenije ni dobil podpore.

1.2 Izvajanje drugih aktivnosti v skladu s sprejetimi državnimi in mednarodnimi obveznostmi

Ocenjevalna komisija skupine strokovnjakov za boj proti trgovini z ljudmi pri Svetu Evrope (GRETA) je v Sloveniji od 10. do 13. aprila 2017 izvedla drugi ocenjevalni cikel glede uspešnosti izvajanja Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi. Na podlagi razgovorov s pristojnimi organi so ocenjevalci izdelali osnutek poročila, ki je bil poslan v pripombe in dodatna pojasnila, upoštevana v končni različici poročila, to poročilo pa je GRETA nato sprejela na svojem 30. plenarnem zasedanju, ki je potekalo od 20. do 24. novembra 2017.

Ugotovitve ocenjevalne komisije GRETA o napredku izvajanja konvencije pohvalno povzemajo izvedene strateške aktivnosti, ki odražajo prizadevanja v preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej na zakonodajnem področju z dopolnitvami KZ, sprejetjem postopkovnika o identifikaciji žrtev ter njihovi pomoči in zaščiti, širitvijo medresorske delovne skupine in sprejetjem akcijskega načrta, pa tudi na področju usposabljanj strokovnjakov, pri razvoju in aktivnosti organov odkrivanja in pregona ipd.

GRETA je v svojih priporočilih sprejemala uporabo treh različnih terminov, in sicer »zahtevati«, »meniti« in »pozivati«. Ti izrazi ustrezajo različnim stopnjam nujnosti priporočenega ukrepa za usklajevanje zakonodaje in/ali prakse pogodbenice s konvencijo. Tako so v poročilu opredeljene problematike, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje in pri katerih je uporabljen termin »zahtevati«, pa tudi postopki, ki so potrebni v bližnji prihodnosti in so označeni s terminoma »pozivati« in »meniti«. GRETA se je 13. aprila 2017 srečala tudi z delegacijo Državnega zbora Republike Slovenije.

Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora Republike Slovenije se je na svoji 17. redni seji dne 15. junija 2017 seznanila s Poročilom o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2016 in Akcijskim načrtom za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2017–2018.

2 Preprečevanje

Preprečevanje in s tem povezane preventivne dejavnosti so eno temeljnih poslanstev v celovitem zoperstavljanju problematiki trgovine z ljudmi, zato so v ospredju preventivnih programov različne oblike ozaveščanja rizičnih skupin potencialnih žrtev te trgovine. Poleg tega preprečevanje zajema tudi ozaveščanje širše laične javnosti, ki se prek medijev seznanja z obsegom obravnavane problematike. Zadnjega izmed treh sklopov preprečevalnih dejavnosti sestavljajo usposabljanja akterjev, predvsem javnih uslužbencev, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko trgovine z ljudmi.

2.1 Ozaveščanje širše javnosti

2.1.1 18. oktober, evropski dan boja proti trgovini z ljudmi

Cilj praznovanja evropskega dneva boja proti trgovini z ljudmi je bilo **ozaveščanje o delovnem izkoriščanju, prisilnem delu ali celo trgovini z ljudmi v javnem sektorju**. Pri tem se je izhajalo iz prepričanja, da mora biti, zlasti kar zadeva spoštovanje človekovih pravic in varovanje pravic delavcev, javni sektor zasebnemu za zgled. V zadnjem času se je s pomočjo civilne družbe tudi v javnih ustanovah zaznalo vedno več primerov grobega izkoriščanja zunanjih izvajalcev storitev. V času recesije in varčevalnih ukrepov se je namreč zelo uveljavilo zunanje izvajanje (predvsem najslabše plačanih) del. Ustanove, ki angažirajo zunanje izvajalce, imajo slabši pregled nad delovnimi razmerami delavcev, kar povečuje tveganje, da zunanji izvajalci zaposlujejo na črno, da so delavci žrtve izkoriščanja oziroma da so v delo prisiljeni. Izpostavljena sta zlasti čiščenje in varovanje, za kateri ustanove praviloma najemajo zunanje izvajalce, misleč, da so s tem razbremenjene odgovornosti glede zagotavljanja pravic delavcev.

Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje (v nadaljevanju: UKOM) je s podporo nacionalnega koordinatorja in v sodelovanju z **Delavsko svetovalnico** zagotovil ozaveščanje 123 odločevalcev v javnem sektorju, ki so izvajalce storitev najemali prek javnih naročil. Odločevalce, ki so v zadnjih treh letih za čiščenje in varovanje najemali zunanje izvajalce, smo ozaveščali o tveganju pri najemanju zunanjih izvajalcev, o pogostih kršitvah pravic delavcev, ki so sestavni del poslovnega modela zunanjih izvajalcev, in o odgovornosti naročnika za prepoznavanje izkoriščanja, prisilnega dela ali celo trgovine z ljudmi.

Z namenom, da socialno odgovorno javno naročanje postane temelj celotnega sistema javnega naročanja, je Delavska svetovalnica odločevalcem dala tudi [smernice za ustrezno implementacijo razširjene socialne klavzule](#) v tipski pogodbi med naročnikom in izvajalcem naročila. Poleg tega je v septembru in oktobru 2017 zagotovila seznanjanje in pomoč 737 žrtvam delovnega izkoriščanja in prisilnega dela; med njimi je bilo 440 takih, ki so jo osebno obiskali. Opravila je analizo obiskov in identificirala najpogostejše profile žrtev ter vrste delovnega izkoriščanja, s katerimi se srečujejo.

Delavska svetovalnica je o projektu obvestila tudi socialne partnerje, podrobneje pa ga je predstavila v sporočilu za javnost, ki ga je medijem poslala 18. oktobra. UKOM je za omenjene aktivnosti namenil 2.700 evrov. Poleg tega je ažuriral [infografiko](#) s statističnimi podatki o trgovini z ljudmi v Sloveniji v obdobju 2010–2016 in jo poslal medijem hkrati s sporočilom za javnost. Sporočilo in infografiko je širil tudi na vladnih računih omrežij Facebook, Twitter in LinkedIn. V sporočilu je omenjen tudi projekt, ki ga je izvajalo **socialno podjetje Iz principa. To je 18. oktobra v Ljubljani odprlo t. i. sobo pobega**, v kateri so obiskovalci na lastni koži

preizkusili pasti izkoriščevalskega dela. Projekt je podrobneje opisan v poglavju Ozaveščanje potencialnih žrtev delovnega izkoriščanja in prisilnega dela.

- **Spletno mesto**

UKOM je tudi v letu 2017 zagotavljal ažuriranje vsebin na spletišču v slovenskem (http://www.vlada.si/boj_proti_trgovini_z_ljudmi/) in angleškem jeziku (http://www.vlada.si/en/projects/combating_trafficking_in_human_beings/combating_trafficking_in_human_beings/).

Na spletišču so objavljene vsebine o pojavu trgovine z ljudmi, dostopne informacije o aktivnostih MDS TZL ter objavljeni temeljni dokumenti, ki jih pripravlja, mednarodni dokumenti s tega področja, raziskave in študije; na tem mestu je mogoče oddati anonimno e-prijavo in se povezati z nevladnimi organizacijami, ki zagotavljajo pomoč žrtvam. Predstavljene so tudi ključne aktivnosti na področju odkrivanja, preiskovanja in pregona kaznivih dejanj ter preventive.

Statistika kaže, da je imela v letu 2017 slovenska različica 8.830 ogledov, angleška pa 1.757 ogledov – število ogledov slednje se je skoraj potrojilo.

2.1.2 Mediji

Po dostopnih podatkih so slovenski tiskani, elektronski in spletni mediji objavili več kot 100 prispevkov o trgovini z ljudmi; večina prispevkov je bila objavljena v spletnih medijih. Mediji so največ pozornosti namenili predvsem odkrivanju in pregonu kaznivih dejanj trgovine z ljudmi, sledi izkoriščanje delavcev, zelo odmeven pa je bil tudi prispevek ameriške televizije CNN o tem, kako migrante iz Podsaharske Afrike na tržnicah v Libiji prodajo kot sužnje. Mediji so poročali tudi o preventivnih aktivnostih nevladnih organizacij in sindikatov ter evropskem dnevu boja proti trgovini z ljudmi, ob katerem so povzemali tudi ključna sporočila MDS TZL.

Pri ozaveščanju širše javnosti je treba omeniti športni dogodek, ki ga je organiziralo **Društvo Ključ** v sodelovanju z Mladinskim centrom ULCA in je bil del večjih dogajanj, na katerih so več kot 1.290 mimoidočih obveščali o trgovini z ljudmi.

2.2 Ozaveščanje ciljnih rizičnih skupin

UKOM je na podlagi javnega razpisa v letu 2017 **sofinanciral štiri projekte** nevladnih in humanitarnih organizacij v skupni vrednosti 20.000 evrov. Aktivnosti so bile namenjene ranljivim skupinam (mladostnikom, potencialnim žrtvam delovnega izkoriščanja in prisilnega dela, beguncem ter migrantom – še zlasti mladoletnikom brez spremstva) in osebju, ki pri svojem delu prihaja v stik z njimi. Ozaveščanje se vsebinsko osredotoča na načine novačenja, izpostavljenost tveganjem ter ustrezne načine ukrepanja in samozaščitnega obnašanja.

Nevladne organizacije so izvedle 164 ozaveščevalnih dogodkov (ti dogodki so delavnice, gledališke urice in predstave, soba pobega na temo delovnega izkoriščanja in prisilnega dela, strokovni posvet), na katerih je sodelovalo skoraj 1.900 udeležencev, poleg tega pa so zagotovile tisk in distribucijo različnega gradiva (letaki, vizitke, razglednice, plakati in zloženke v slovenščini, angleščini, arabščini in farsiju), produkcijo videodelavnice ter organizirale usposabljanje prostovoljcev.

2.2.1 Ozaveščanje mladostnikov

Prvi projekt, in sicer [Učiteljica, kaj je to trgovina z ljudmi?](#), je bil namenjen ozaveščanju osnovnošolcev, izvajal pa ga je **Pravni center za varstvo človekovih pravic, Koper**. V projekt so z izvedbo 12 delavnic na petih osnovnih šolah neposredno vključili 240 učencev. Delavnice so potekale v Kopru, Piranu, Ilirski Bistrici, Ankaranu in Sečoveljah. Na osnovnih šolah v Slovenski Bistrici, Trebnjem, Postojni, Ljubljani in na Jesenicah so izvedli tudi 25 gledaliških ur in pet zaključnih gledaliških predstav ter tako neposredno vključili 45 učencev. V gledališke predstave je bilo posredno vključenih še več kot 765 učencev. V celoti je bilo v projekt vključenih več kot 1.050 učencev. Vidnost projekta bo še večja, saj bodo šole izvedle gledališke predstave tudi ob koncu šolskega leta. Tako si bo gledališko predstavo ogledalo še dodatnih 1.000 učencev in njihovih staršev, kar pomeni, da bo gledališka predstava dosegla več kot 3.000 ljudi. Prek spleta in medijev so bili posredno zajeti tudi drugi otroci in mladostniki ter širša javnost. Projekt bo tako neposredno kot posredno prek medijskih objav dosegel vsaj 10.000 oseb.

Pri nekaterih aktivnostih so projektним sodelavcem pomagali tudi prostovoljci centra, ki se jim je za to omogočilo usposabljanje. V okviru projekta je potekal tudi strokovni posvet o izobraževanju in ozaveščanju učencev o boju proti trgovini z ljudmi ter o tem, kako preventivno ukrepati proti pojavi na slovenskih tleh. Ob koncu projekta je bila pripravljena novinarska konferenca, na kateri so bili predstavljeni rezultati projekta. Na YouTubu so bili objavljeni tematski videoseminar in nekatere končne gledališke predstave.

Drugi projekt, tj. [Telesnica – kako prepoznati trgovanje z ljudmi in se mu izogniti](#), je bil namenjen ozaveščanju srednješolcev in mladostnikov v vzgojnih zavodih, domovih in skupnostih. Projekt je izvajalo **Društvo Ključ** – center za boj proti trgovini z ljudmi. Društvo je izvedlo 59 preventivnih delavnic, ki se jih je udeležilo 1.376 mladostnikov in mladostnic. Delavnice so potekale v Višnji Gori, Ljubljani, Mariboru, Kranju, Postojni, Krškem, Radovljici, Celju, Kopru, Novem mestu, na Ravnah na Koroškem in v Ilirski Bistrici.

Zanimanje za delavnice je bilo veliko, zato je bilo izvedenih več delavnic, kot je bilo načrtovano. Delavnice običajno potekajo eno šolsko uro, 11 delavnic pa je bilo dvournih. Daljše delavnice omogočijo več diskusije in bolj poglobljeno predstavitev konkretnih primerov, kar je mladim všeč. Posledično ti z zanimanjem aktivno sodelujejo. Udeleženci delavnic so prejeli preventivne razglednice in informativne vizitke. Prejeli so tudi devet izdelkov, ki so se delili na Facebooku in Instagramu Društva Ključ, ki ima trenutno 193 sledilcev.

Poleg tega je Društvo Ključ v letu 2017 izvedlo še šest preventivnih delavnic v osnovnih šolah za 150 učencev/učenk ter deset delavnic na fakultetah za 256 študentov in študentk. Prav tako je bilo izvedenih devet delavnic v vzgojno-varstvenih zavodih za 106 gojencev in gojenk ter štiri delavnice v četrtih mestnih centrih Mestne občine Ljubljana za 27 mladoletnih oseb v okviru projekta Prava zveza, ki ga financira Urad za mladino Mestne občine Ljubljana. Izvedenih je bilo tudi osem delavnic o trgovini z ljudmi za 67 prosilk in prosilcev za mednarodno zaščito.

Slovenska karitas je v okviru pogodbe o sofinanciranju projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitve v letu 2017 izvedla 67 preventivnih delavnic po slovenskih osnovnih in srednjih šolah iz sedmih slovenskih regij, ki se jih je udeležilo skupno 1.637 otrok in mladostnikov. Namen delavnic je bil obveščanje in ozaveščanje otrok, mladih in osebja, ki dela z njimi, ter preostalih ciljnih populacij o nevarnostih in pasteh trgovine z ljudmi.

- Druge aktivnosti

UKOM se je povezal z Mestnim muzejem, ki je ob razstavi **Nova doba prihaja! Industrija – delo – kapital** pripravil tudi manjšo razstavo [Otroci brez otroštva](#). Na razstavi so predstavili plakate o problematiki otroškega dela po svetu, ki so jih udeleženci projekta **Muzej v malem** zbrali na natečaju za osnovne šole in družine. Plakati ozaveščajo javnost in opozarjajo

na kruto realnost otrok, ki še vedno nimajo možnosti izbire med brezskrbnim otroštvom in delom v tovarnah.

Ker so se cilji te razstave prepletali s cilji ozaveščanja uporabnikov in potrošnikov o storitvah in izdelkih, ki jih uporabljamo vsak dan, in so rezultat dela v izjemno slabih delovnih razmerah, delovnega izkoriščanja, prisilnega dela, dela otrok in trgovine z ljudmi, smo po vladnih poteh promovirali razstavo ter zagotovili nagrade za sodelujoče mlade muzealce, ki so vodili po razstavi, in nagrajence za najboljše plakate. Muzej je zagotovil tudi prostor, kjer je bilo na voljo preventivno gradivo za ozaveščanje mladih ter velik logotip MDS TZL **Ukrepanje proti trgovanju z ljudmi**.

2.2.2 Ozaveščanje potencialnih žrtev delovnega izkoriščanja in prisilnega dela

Tretji projekt, in sicer [Escape room Izkoriščanje delavcev](#), je bil namenjen ozaveščanju potencialnih žrtev delovnega izkoriščanja in prisilnega dela. Izvedlo ga je Slovensko združenje za zmanjševanje škodljivih posledic drog DrogArt, **socialno podjetje Iz principa**. 18. oktobra, na evropski dan boja proti trgovini z ljudmi, so odprli **sobo pobega**, v kateri so obiskovalci lahko preizkusili, s kakšnimi težavami se spopadajo izkoriščani delavci. Da bi jim v določenem času uspelo »pobegniti« iz situacije, so morali odkrivati rešitve in namige, ki so simulirali izkoriščevalska delovna razmerja. Ob tem so zasnovali in izdelali učinkovito ustvarjalno rešitev za promocijo, poskrbeli za tisk in distribucijo 500 letakov in 50 plakatov, izvedli pripravo sobe pobega (celotna idejna zasnova sobe pobega, zbiranje opreme in postavitev) in organizirali odprtje – poseben dogodek za novinarje.

Pri oblikovanju koncepta igre so **vsak element v prostoru povezali z enim od segmentov problematike**, s katerimi so želeli seznanjati obiskovalce. Ti segmenti so bili:

- najranljivejše panoge, od katerih so izpostavili gradbeništvo, čistilne servise, gostinstvo, avtoprevoznništvo in zaposlovanje mladih (pri vsaki od teh panog so izpostavili najpogostejše načine izkoriščanja s primeri ter pasti, ki prežijo na iskalce zaposlitev),
- ozaveščenost delavcev o njihovih pravicah in znanje jezika,
- bivalne oziroma življenjske razmere migrantskih delavcev,
- njihova prehrana ter namestitve,
- delovni čas (neplačane nadure in čezmeren delovni čas),
- zaposlovanje na črno,
- zaposlovanje brez plačevanja prispevkov za zdravstveno, invalidsko in pokojninsko zavarovanje,
- napotovanje delavcev v t. i. drugo tujino,
- neupoštevanje pravic do bolniške odsotnosti, počitka in dopusta,
- goljufanje pri izplačilih (neplačevanje, izmišljeni odbitki in dajatve, nižanje izplačil),
- sumljivi zaposlitveni oglasi ter
- načini in stiki pomoči (izpostavljene organizacije, ki se aktivno ukvarjajo s pomočjo izkoriščanim delavcem).

Prostor je bil razdeljen v dva dela: v prvem so prikazali delovna okolja najranljivejših panog, v drugem pa so simulirali življenjsko okolje migrantskih delavcev (samski oziroma delavski domovi).

Soba pobega je bila odprta deset dni. V 90 minut trajajočem obisku sobe se je izkusilo 68 skupin, v vsaki so bili povprečno štirje ali pet članov. Vsakemu uspešnemu pobegu je sledil pogovor o problematiki, ki je bil izjemnega pomena, saj so udeleženci v avtentičnem okolju z velikim zanimanjem sprejemali informacije ter tudi sami povedali marsikaj o svojih delovnih

razmerjih. Pogovoru je sledilo še spominsko fotografiranje. V zadnji fazi projekta so poskrbeli še za dodatno ozaveščenost vseh obiskovalcev s **pošiljanjem informativnega gradiva**, pripravljenega v okviru projekta.

»Escape room Izkoriščanje delavcev« je pritegnil veliko pozornost javnosti in medijev, zato smo z njim dosegli in presegli zastavljene cilje. Dosegli smo veliko brezplačnih medijskih objav, zapolnili vse termine za obisk sobe pobega ter s konceptom in izkušnjo navdušili vse obiskovalce. Obiskovalci so bili izjemno naklonjeni pogovoru o problematiki in so se nanj tudi močno čustveno odzivali.

2.2.3 Ozaveščanje beguncev in migrantov

Četrti projekt, tj. [Boj proti trgovini z ljudmi – širjenje informacij je orožje proti izkoriščanju \(2017\)](#), ki ga je izvajala **Slovenska filantropija – Združenje za promocijo prostovoljstva**, je bil namenjen ozaveščanju proslincev za mednarodno zaščito, oseb s priznano mednarodno zaščito in oseb, katerih prošnja za mednarodno zaščito je bila zavrnjena (v nadaljevanju: begunci in migranti), zaposlenih ter prostovoljcev, ki delajo s ciljno populacijo.

V okviru projekta so izvedli **deset delavnic** – osem delavnic za primarno ciljno javnost, dve pa za zaposlene, ki pri svojem delu prihajajo v stik z njo (zaposleni v vseh izpostavah azilnih domov, integracijski hiši, nevladnih in drugih organizacijah, ki izvajajo programe za begunce in migrante, centrih za socialno delo, dijaških domovih ter centru za tujce), in prostovoljce. Dodatno so natisnili informativne letake in plakate. Zloženke in plakate so širili po lokacijah, kjer so nastanjeni begunci in migranti: vse izpostave azilnih domov (Vič in Kotnikova ulica v Ljubljani ter Logatec), dijaška domova Nova Gorica in Postojna, Integracijska hiša Maribor, Center za tujce v Postojni ter po lokalnih uradih – centrih za socialno delo Ljubljana (Ljubljana Center, Ljubljana Moste - Polje, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Vič - Rudnik, Ljubljana Šiška), Postojna, Nova Gorica, Logatec in Maribor. Razobesili so 60 plakatov in razdelili 1.946 zloženek.

O projektu in nevarnostih trgovanja z ljudmi je Slovenska filantropija obvestila splošno javnost tudi na stojnici na Festivalu nevladnih organizacij Lupa, ki je potekal v Ljubljani.

2.3 Ozaveščanje potrošnikov in uporabnikov storitev, ki jih izvajajo žrtve trgovine z ljudmi

Z namenom zmanjšanja povpraševanja po storitvah, ki jih pod različnimi oblikami prisile izvajajo žrtve trgovine z ljudmi, in delovnega izkoriščanja je UKOM podprl projekt ozaveščanja odločevalcev, ki je opisan v poglavju **18. oktober, evropski dan boja proti trgovini z ljudmi**.

Poleg tega je UKOM v sodelovanju z nacionalnim koordinatorskim centrom za boj proti trgovini z ljudmi nadaljeval promocijo [spletnega priročnika za preprečevanje prikritega prisilnega dela in delovnega izkoriščanja](#), ki je delodajalcem in podjetnikom na voljo od leta 2016. Na družbenem omrežju LinkedIn je namreč objavil oglas z naslovom **Žrtve trgovine z ljudmi v vašem podjetju?**, ki vzpostavi povezavo na priročnik. Pri tem se je merilo na gospodarstvenike in kadrovske delavce v gospodarstvu. Ugotovljeno je bilo precejšnje nezanimanje slednjih (le osem klikov na 6.000 prikazov), kar kaže na neracionalnost tovrstnega oglaševanja.

2.4 Ozaveščanje in usposabljanje strokovne javnosti

Usposabljanje strokovne javnosti je temeljno za uspešnost in učinkovitost preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti temu pojavu. Že besedna zveza »boj proti nečemu« nakazuje potrebo po ustrezni opremljenosti in usposobljenosti z znanjem v postopkih odkrivanja in prepoznavanja pojava, za tem pa ustrezen pregon kaznivega dejanja in sankcioniranje storilcev. Ker se po eni strani spreminjajo in nadgrajujejo trendi pojavnih oblik trgovine z ljudmi, po drugi strani pa se spreminja nabor strokovnjakov, ki se s to problematiko ukvarjajo, je nujno stalno usposabljanje ali vsaj nadgrajevanje znanja. To velja predvsem za organe odkrivanja, pregona in sodstva ter za inšpekcijske službe, ki delujejo na tem področju. Pri načrtovanju tovrstnih usposabljanj je treba predvideti strokovno prilagojene razprave in analize primerov glede na resor, ki mu je usposabljanje namenjeno. V nadaljevanju sledi povzetek usposabljanj, izvedenih v letu 2017.

Ministrstvo za zunanje zadeve izvaja redne oblike usposabljanja za uslužbence, ki odhajajo na delo na diplomatska predstavništva in konzulate, in jih tudi redno ozavešča o potencialnih nevarnostih, ki se nanašajo na trgovino z ljudmi. Uslužbenci, ki so se usposabljali za delovna mesta s konzularnega področja, so dodatno opravili individualna usposabljanja na Ministrstvu za notranje zadeve, na katerih so dobili obširnejše informacije o problematiki s tega področja.

V letu 2017 je Ministrstvo za zunanje zadeve izvedlo redni letni konzularni posvet za uslužbence diplomatskih predstavništev in konzulatov – konzule. Poudarek je bil na ugotavljanju sumov morebitne trgovine z ljudmi v primerih nadomestnega materinstva v državah, kjer je institut nadomestnega materinstva legalen in uzakonjen. Pri otrocih, ki se rodijo v takšnih primerih v tujini, diplomatska predstavništva in konzulati velikokrat sprejemajo vloge za izdajo potnih listov za vrnitev v Republiko Slovenijo. Konzuli z namenom, da se prepričajo, da ne gre za trgovino z ljudmi, zahtevajo še dodatno dokumentacijo, ki dokazuje, da je otrok legalno rojen in ni žrtev trgovine z ljudmi.

Socialna zbornica Slovenije je v okviru Programa izvajanja javnih pooblastil Socialne zbornice Slovenije za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2017, ki ga financira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, v letu 2017 izvedla dve izobraževanji za strokovne delavce in strokovne sodelavce centrov za socialno delo z naslovom Delo z migranti žrtvami trgovine z ljudmi. Prvi seminar je bil izveden v maju, udeležilo pa se ga je 32 strokovnih delavcev oziroma strokovnih sodelavcev centrov za socialno delo, seminarja v decembru pa se je udeležilo 34 udeležencev, predvsem strokovnih delavcev oziroma strokovnih sodelavcev centrov za socialno delo.

Slovenska karitas je v okviru Pogodbe o sofinanciranju projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitve v letu 2016 za obdobje od 1. junija do 21. decembra 2016 in v letu 2017 izvedla triurno izobraževanje za zakonite zastopnike mladoletnikov brez spremstva Trgovina z ljudmi – pomoč in zaščita žrtev. Izobraževanja se je udeležilo 13 zakonitih zastopnikov.

Novembra in decembra 2017 so potekale začete aktivnosti za izvedbo ozaveščanja in usposabljanja uslužbencev upravnih enot z namenom zgodnjega odkrivanja in preprečevanja trgovine z ljudmi. Aktivnosti je neposredno usmerjal nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi v sodelovanju s predstavniki Ministrstva za javno upravo ter predstavniki Policije in Direktorata za upravne notranje zadeve, migracije in naturalizacijo kot člani MDS TZL. Dogovorjeno je bilo, da bo zaradi števila potencialnih udeležencev, ki jih je okvirno 180, usposabljanje izvedeno v treh terminih v prvi četrtini leta 2018.

Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije (v nadaljevanju: GPU UKP) redno usposablja kriminaliste in policiste na lokalni ravni. Pri tem se posveča pozornost prepoznavanju pojavnih oblik trgovine z ljudmi in kazalnikov za zaznavo tako potencialnih žrtev trgovine z ljudmi kot tudi storilcev. Nadgrajuje se usposobljenost poznavanja nadaljnjih specifičnih postopkov glede obravnave žrtev in izvajanja preiskav v predkazenskem postopku.

Tako je GPU UKP, Sektor za organizirano kriminaliteto v obdobju od 7. do 9. marca 2017 izvedel usposabljanje kriminalistov iz regijskih sektorjev kriminalistične policije (v nadaljevanju: SKP PU), ki se ukvarjajo s preiskovanjem trgovine z ljudmi. Na usposabljanju je bilo obravnavano izvajanje postopkov z žrtvami trgovine z ljudmi in njihova prepoznavna. Usposabljanja se je udeležilo 53 kriminalistov iz vseh regijskih SKP PU in z Generalne policijske uprave. Izobraževanja so se udeležili tudi predstavniki nevladnih organizacij, ki delujejo na področju boja zoper trgovino z ljudmi (Društvo Ključ in Slovenska karitas), tožilci iz Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije in sodniki z Okrožnega sodišča v Ljubljani.

V sodelovanju s Policijsko akademijo je GPU UKP izvedel tudi osnovno usposabljanje kandidatkin in kandidatov za policiste nadzornike državne meje o trgovini z ljudmi ter prepoznavi kazalnikov različnih pojavnih oblik trgovine z ljudmi. Usposabljanja se je udeležilo 54 kandidatkin in kandidatov za policiste nadzornike državne meje.

V sodelovanju z Društvom Ključ je Policijska akademija v prostorih Policijske akademije v Tacnu izvedla dve izobraževanji delavcev centrov za socialno delo in kriminalistov z namenom ozaveščanja o trgovini z ljudmi in prepoznavi njenih kazalnikov.

Državni tožilci na Specializiranem državnem tožilstvu Republike Slovenije so se v letu poročanja udeleževali izobraževanj o trgovini z ljudmi v tujini in tudi izobraževanj, ki jih organizirata Policijska akademija ter Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju: FURS). Na izobraževanjih so aktivno sodelovali s svojimi prispevki in izkušnjami.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo (v nadaljevanju: IRSD) je 18. aprila 2017 na Brdu pri Kranju organiziral letno konferenco IRSD, na kateri je nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi udeležencem v okviru usposabljanja inšpektorjev predstavil temo Preprečevanje prikritega prisilnega dela kot ene izmed pojavnih oblik trgovine z ljudmi – zaposlovanje tujcev, s poudarkom na napotitvah delavcev. Inšpektorji in preostali uslužbenci IRSD so na usposabljanju izvedli veliko koristnih informacij, uporabljenih pri njihovem delu.

Predstavnica IRSD se je v poročevalskem obdobju udeležila usposabljanja v Vicenzi v Italiji, ki ga je izvajala Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) v sodelovanju s CoEspu (Center of Excellence for Stability Police Units). Usposabljanje je potekalo v obliki simulacije boja proti trgovini z ljudmi z namenom izkoriščanja delovne sile na migracijski poti. Poleg kriminalistov, delovnih inšpektorjev, predstavnikov policije in nevladnih organizacij so se usposabljanja udeležili tudi državni tožilci, finančni inšpektorji in novinarji iz skupno 36 držav članic organizacije. Simulacijski primer prisilnega dela z vidika delovnopravne zakonodaje je bilo treba rešiti v petih dneh, in sicer s pripravo dokumentacije s pravnimi podlagami od trenutka, ko je enota (državni organ) prejela prijavo, pa vse do aretacije. Iz same simulacije je bilo razvidno, kako pomembno je dobro sodelovanje med državnimi organi, če se želi neko dejanje pravno opredeliti kot kaznivo dejanje trgovine z ljudmi.

IRSD je v letu 2017 sodeloval tudi na delovnih sestankih o trgovini z ljudmi, ki so potekali med predstavniki evropskih inšpektoratov in predstavniki Policijske akademije. Sestanke je dvakrat letno organiziral Europol, in sicer z namenom izmenjave izkušenj, znanja in povezovanja med inšpektorji in policijo. V letu 2017 je prvi delovni sestanek potekal marca v Haagu, drugi pa decembra v Nordwicken. Predstavnica IRSD je na sestankih udeležence seznanila s primeri v Sloveniji in predstavila sodelovanje slovenskega inšpektorata s policijo.

FURS je 13. novembra 2017 organiziral strokovno usposabljanje za 52 uslužbencev mobilnih oddelkov in 35 inšpektorjev za delo o boju proti trgovini z ljudmi. Namen usposabljanja je bil seznanitev s problematiko in pojmovanji trgovine z ljudmi, delovanjem medresorske delovne skupine ter delovanjem na področju prepoznavne žrtev trgovanja. Pri izvedbi usposabljanja je aktivno sodeloval predstavnik Policije.

Predstavnik FURS v MDS TZL se je 16. novembra 2017 udeležil izobraževanja o trgovini z ljudmi, ki sta ga soorganizirala Policija in Društvo Ključ. Udeleženci so se seznanili z osnovnimi informacijami o problematiki, ki je prisotna tudi v Sloveniji, ter o sistemu pomoči žrtvam trgovanja.

Mednarodna organizacija za migracije (IOM) in njeno predstavništvo v Sloveniji sta v okviru lastnih kapacitet in evropskega projekta s področja migracij in trgovine z ljudmi organizirala dve delavnici o trgovini z otroki na migracijski poti. Delavnici sta potekali od 15. do 16. junija ter 13. septembra in sta bili namenjeni javnim uslužbencem ter nevladnim organizacijam. Ob koncu projekta je bil izdelan tudi priročnik, ki je bil predstavljen v letu 2018.

Fakulteta za varnostne vede (FVV) Univerze v Mariboru je v sodelovanju z nacionalnim koordinatorjem in predstavnikom Policije organizirala strokovno razpravo o prikitem prisilnem delu v povezavi s trgovino z ljudmi, ki je potekala v okviru kriminalistične srede 13. decembra 2017. Razprava je ponudila strokovne prispevke nekaterih profesorjev, nacionalnega koordinatorja, državnih tožilcev, sodnikov in predstavnika Policije.

V letu poročanja je poleg navedenih usposabljanj tudi Društvo Ključ izvedlo 21 strokovnih izobraževanj, posvetov ter strokovnih okroglih miz. V okviru projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi je Slovenska karitas izvedla dve predavanji o trgovini z ljudmi za strokovne delavce (center za socialno delo Zagorje ob Savi in Šentjur), ki se ju je udeležilo skupno 25 udeležencev. Izvedeno je bilo tudi izobraževanje za zakonite zastopnike mladoletnikov brez spremstva, ki se ga je udeležilo 13 zakonitih zastopnikov.

3 Odkrivanje, preiskovanje in pregon kaznivih dejanj trgovine z ljudmi

Trgovina z ljudmi je huda oblika kaznivega dejanja in huda kršitev človekovih pravic, hkrati pa je to najpogostejše mednarodno organizirana kriminalna dejavnost večjega števila ljudi v daljšem časovnem obdobju, zato je odkrivanje in dokazovanje teh kaznivih dejanj težavno, dolgotrajno in zapleteno. Storitve povezuje dobičkonosnost tega kaznivega dejanja. Nadaljuje se tudi trend izpopolnjevanja oblik kaznivega dejanja, kar dodatno oteži dokazovanje obravnavanega kaznivega dejanja in je zato uporaba prikritih preiskovalnih ukrepov v tovrstnih zadevah nujna. Prav tako je zaradi pridobitve dokazov nujno mednarodno sodelovanje organov odkrivanja in pregona.

3.1 Dejavnosti policije

V letu 2017 je policija zaznala in obravnavala več pojavnih oblik trgovine z ljudmi. Pri tem je bilo največ obravnavanih primerov prepoznanih kot oblika izkoriščanja prostitucije in spolnih zlorab žrtev trgovine z ljudmi.

Pri obravnavi problematike trgovine z ljudmi je Republika Slovenija prepoznana predvsem kot:

– ciljna država:

- za državljanke tretjih držav iz vzhodne in jugovzhodne Evrope, ki so v Republiki Sloveniji izkoriščane v prostituciji (Ukrajina, Moldavije in Srbija);
- za dekleta z območja EU (Madžarska in Slovaška), ki se v Republiki Sloveniji ukvarjajo s t. i. stanovanjsko prostitucijo. Ta dekleta nimajo urejenega začasnega prebivanja, niso zaposlena in s tem tudi ne ustrezno socialno in zdravstveno zavarovana;
- za osebe z območja EU (Slovaška, Bolgarija, Romunija in Hrvaška) ter z območja Srbije in Bosne in Hercegovine, za katere obstaja domneva, da so proti svoji volji vpletene v organizirano beračenje in organizirano opravljanje kaznivih dejanj;

– tranzitna država:

- za osebe z območja EU (Slovaška, Bolgarija, Romunija in Hrvaška) ter z območja Srbije in Bosne in Hercegovine zaradi prisilnega beračenja in prisilnega opravljanja kaznivih dejanj. V tovrstnih primerih je policija zaznala občasno prisotnost kriminalnih združb, ki se zaradi navedenih namenov ukvarjajo s trgovino z ljudmi. Kriminalne združbe oziroma storilci potujejo iz izvorne države (na primer Bolgarija, Romunija, Slovaška) čez Slovenijo v druge države EU (na primer Italija, Avstrija, Francija), pri čemer se na svoji poti občasno zadržujejo na območju Slovenije.

Prav tako se ugotavlja, da Slovenija ni izvorna država žrtev trgovine z ljudmi, ki bi bile izkoriščane v Sloveniji oziroma drugih državah. Zaznan pa je bil primer izkoriščanja državljanke Republike Slovenije zaradi prostitucije v nočnem lokalu v Sloveniji v letu 2015, kot žrtev trgovine z ljudmi pa je bila prepoznana pri izvedbi kazenskega postopka v letu 2017.

3.1.1 Statistika

Kazniva dejanja trgovine z ljudmi niso bila preiskovana kot posamična kazniva dejanja, temveč so bila preiskovana v sklopu **petih preiskav**, zato so pri navajanju statističnih podatkov v tabelah zavedene t. i. posamične osebe, kar pomeni, da se oseba (osumljenec, oškodovanec)

znotraj preiskave šteje samo enkrat, ne glede na to, v koliko kaznivih dejanjih je bila obravnavana.

Policija je tako v letu 2017 v **petih preiskavah** zaznala in obravnavala **67 kaznivih dejanj**. Pri tem je bilo skupaj posamično obravnavanih **15 osumljencev** in **66 oškodovancev – žrtev trgovanja**.

Tabela 1: Število obravnavanih **osumljencev v letu 2017** za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1

Spol	Državljanstvo	2017
Osumljeni moški	Slovaška	1
	Slovenija	9
Moški skupaj		10
Osumljene ženske	Moldavija	1
	Slovenija	2
	Srbija	1
	Ukrajina	1
Ženske skupaj		5
Skupaj		15

- **Zloraba prostitucije, zaposlovanje v nočnih lokalih in oglaševanje prostitucije**

Pri spremljanju problematike prostitucije se v Sloveniji ugotavlja podoben trend kot v preteklih letih. Zaradi pomanjkanja zanesljivih podatkov o številu ljudi, ki so vključeni v ponudbo in izvajanje storitev prostitucije, kot tudi v povpraševanje po storitvah in uporabo plačljive spolnosti, je težko opredeliti dejansko stanje.

Kljub temu slovenska policija ocenjuje, da se s prostitucijo v Sloveniji ukvarjajo slovenski državljani in tudi državljani tretjih držav, v zadnjem obdobju predvsem državljanke Ukrajine in Srbije ter državljani držav članic EU, predvsem Slovaške, Češke in Romunije. Prostitucija poteka v zaprtih prostorih, najetih ali lastniških stanovanjih ter hotelskih sobah in je zato manj opazna. Ulične prostitucije skoraj ni zaznati. V Sloveniji prevladuje srednja raven prostitucije, s katero se ukvarjajo predvsem tujke, ki v Sloveniji prebivajo na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje iz razloga dela oziroma zaposlitve. Tujke so navadno zaposlene v nočnih lokalih kot plesalke, animatorke, pomožne delavke in odrske umetnice.

V letu 2017 je policija zaznala in obravnavala več primerov trgovine z ljudmi. V vseh ugotovljenih primerih je bil zaznan namen izkoriščanja prostitucije. Žrtve so bile novačene v izvorni državi ter zatem prepeljane in nastanjene v Sloveniji. Storitvi so z zlorabo ranljivosti, podrejenega in odvisnega položaja ter s preslepitvijo dosegli njihovo podrejenost ter vdajanje v prostitucijo.

Ugotavlja se, da storilci žrtev ne prisiljujejo v prostitucijo s fizično silo in omejevanjem gibanja, temveč za njihov nadzor uporabljajo prefinjene metode ekonomskega prisiljevanja oziroma spravljaja v finančno odvisnost (finančno kaznovanje za nespoštovanje hišnega reda in pravil na delovnem mestu, fiktivna minimalna plača, vračilo dolga, ki je nastal s pridobitvijo delovnega dovoljenja in prihodom v Slovenijo ipd.). Oškodovanke z večino zasluženega denarja vzdržujejo sorodnike v izvorni državi. Tako prepoznane žrtve v predkazenskem in kazenskem postopku le redko sodelujejo in sebe ne dojemajo kot žrtev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi. Glede zaposlovanja in izkoriščanja tujih deklet v nočnih lokalih se ugotavlja nov način delovanja državljanek z območja Srbije, ki v lokalih prebivajo na podlagi turistične prijave in se ob policijskih kontrolah predstavljajo kot gostje.

Oglaševanje prostitucije v tiskanih in spletnih medijih poteka z objavljanjem fotografij prostitutk, kraja, kjer se prostituirajo, kontaktne klicne številke in cene ponujene spolne storitve. Dejavnost se izvaja v stanovanjih in hotelskih sobah, salonih za erotično masažo ipd. Na spletnih straneh so forumi, na katerih uporabniki komentirajo videz prostitutke, njeno storitev, nočne lokale ipd.

3.1.2 Prisilno delo

V letu 2017 policija ni zaznala in obravnavala suma kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po členu 113. KZ-1 za namen izkoriščanja prisilnega dela žrtev.

Glede navedenega je treba še poudariti, da je v letu 2017 zaznala in obravnavala več kaznivih dejanj kršitev temeljnih pravic delavcev po 196. členu KZ-1, pri katerih so bili ugotovljeni elementi delovnega izkoriščanja oškodovancev. V predkazenskem postopku niso bili zaznani elementi prisilnega dela kot oblike izkoriščanja žrtev trgovine z ljudmi, prav tako pa ti elementi niso bili ugotovljeni v nadaljnjih kazenskih postopkih. Pri tem so bile upoštevane tako usmeritve okrožnih državnih tožilcev kot tudi policijske usmeritve o razmejevanju delavnega izkoriščanja in prisilnega dela ter kazalnikov trgovine z ljudmi.

Tabela 2: Prikaz števila obravnavanih kaznivih dejanj kršitev temeljnih pravic delavcev po 196. členu KZ-1

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj		
	2016	2017	Porast/upad (v %)
Kršitev temeljnih pravic delavcev po 196. členu KZ-1	3.151	1.332	−35,5

Policija glede prisilnega beračenja kot ene izmed oblik prisilnega dela ugotavlja, da se na območju Republike Slovenije občasno zadržujejo organizirane skupine beračev, za katere je to način življenja. Te skupine prihajajo z območja Slovaške, Bolgarije in Romunije, svojo dejavnost pa izvajajo predvsem na območju policijskih uprav Ljubljana, Maribor, Celje in Koper. Policija pri izvajanju lastnih aktivnosti v navedenih skupinah ni identificirala žrtev trgovine z ljudmi oziroma oseb, ki bi bile v beračenje prisiljene, kakor tudi ne oseb, ki bi se prepoznale kot žrtve trgovine z ljudmi. O tem sicer obstajajo domneve, a niso bile potrjene.

Nadaljuje se trend iz preteklih let, ki kaže na to, da t. i. berači v policijskih postopkih s policijo nočejo sodelovati in se ne prepoznavajo kot žrtve trgovine z ljudmi. Prav tako se ugotavlja prisotnost organiziranih skupin oziroma kriminalnih združb, za katere obstajajo domneve, da izkoriščajo žrtve trgovine z ljudmi z območja Bosne in Hercegovine, Srbije, Hrvaške in Italije z namenom prisilnega izvajanja kaznivih dejanj.

3.2 Dejavnosti državnega tožilstva

Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije (v nadaljevanju: SDT RS), ki je izključno pristojno za pregon kaznivih dejanj, povezanih s trgovino z ljudmi, je tudi v letu 2017 aktivno opravljalo svojo nalogo na področju kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, kaznivih dejanj spravljanja v suženjsko razmerje po 112. členu KZ-1 in kaznivih dejanj zlorabe prostitucije po 175. členu KZ-1.

3.2.1 Statistika

V poročevalskem obdobju so prejeli in obravnavali **pet kazenskih ovadb** zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, in sicer zoper **13 fizičnih oseb in eno pravno osebo** ter v škodo **67 žrtev**, od tega je bila ena moškega spola.

Obravnavali so tudi **dve poročili** po desetem odstavku 148. člena ZKP zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, in sicer zoper **sedem fizičnih oseb**. V prvem primeru v škodo ene žrtve moškega spola, v drugem pa v škodo nedoločenega števila neidentificiranih oseb.

Glede sprejetja **državnotožilskih odločitev** so državni tožilci SDT RS v letu poročanja:

- v treh zadevah izdali sklep o zavrženju,
- vložili pet zahtev za preiskavo zoper 13 fizičnih oseb in eno pravno osebo ter v škodo 67 žrtev, od tega ene moškega spola,
- vložili **šest obtožb**, in sicer zoper 17 fizičnih oseb v zadevah, v katerih je bilo oškodovanih 32 žrtev, od tega tri moškega spola in ena mladoletna ženskega spola,
- vložili **eno obtožbo** zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, in sicer zoper dve fizični osebi in v škodo treh žrtev, ter zaradi kaznivega dejanja zlorabe prostitucije po 175. členu KZ-1, in sicer zoper dve fizični osebi in v škodo petih žrtev (ena oseba je ista pri obeh kaznivih dejanjih).

Glede predstavljenih statističnih podatkov je treba pojasniti, da posamezne zadeve v istem poročevalnem obdobju prehajajo skozi različne faze, torej od prejema kazenske ovadbe ali poročila v dopolnitev po desetem odstavku 148. člena ZKP do sprejetja državnotožilske odločitve, tj. od vložitve zahteve za preiskavo in vložitve obtožnice do izdaje sklepa o zavrženju – slednje lahko samo v posameznem delu. Glede na navedeno je pogosto o isti zadevi poročano pri postavki prejema kazenske ovadbe oziroma poročila po desetem odstavku 148. člena ZKP, postavki o zavrženju, postavki vložitve zahteve za preiskavo in postavki vložitve obtožnice. Med zadevami so tudi zadeve iz preteklih let, ki so v različnih fazah.

Zadeve s področja trgovine z ljudmi so praviloma obsežnejše, potekajo zoper več oseb, ki so delovale v združbi, skoraj vedno pa je bilo za preiskavo in odkritje treba uporabiti prikrite preiskovalne ukrepe. Zaradi navedenega tudi postopki pred sodiščem potekajo dlje. To velja zlasti za fazo glavne obravnave, ki lahko poteka tudi več let.

V letu poročanja so **sodišča** končala **tri zadeve** in v **dveh zadevah** je bil končan kazenski postopek zoper eno osebo (priznanje), medtem ko kazenski postopek zoper preostale poteka še naprej, in sicer je sodišče:

- **eno fizično osebo** (v škodo dveh žrtev) spoznalo za krivo dveh kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po prvem in drugem odstavku 113. člena KZ-1 ter ji za vsako kaznivo dejanje izreklo devet mesecev zapora in stransko denarno kazen v višini 200 dnevni zneskov, v nadaljevanju pa ji je izreklo enotno kazen eno leto in pet mesecev zapora ter stransko denarno kazen v višini 390 dnevni zneskov (390 evrov) in plačilo pridobljene

- premoženjske koristi v višini 3.210 evrov. Obdolženi je krivdo priznal na predobravnavnem naroku;
- **štiri fizične osebe** (v škodo najmanj 39 žrtev) spoznalo za krive kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, in sicer:
 - prvega za 18 kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po prvem odstavku 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 in za eno kaznivo dejanje trgovine z ljudmi po drugem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter mu izreklo enotno kazen pet let zapor in 150 dnevni zneskov denarne kazni (3.000 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 27.000 evrov,
 - drugega za sedem kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po prvem odstavku 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter mu izreklo tri leta in tri mesece zapor in 50 dnevni zneskov denarne kazni (1.000 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 8.000 evrov,
 - tretjo za 18 kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po prvem odstavku 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 in za eno kaznivo dejanje trgovine z ljudmi po drugem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter ji izreklo štiri leta zapor in 150 dnevni zneskov denarne kazni (3.000 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 27.000 evrov,
 - četrto za tri kazniva dejanja trgovine z ljudmi po prvem odstavku 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter ji izreklo šest mesecev zapor in 25 dnevni zneskov denarne kazni (500 evrov), pri čemer se zaporna kazen opravi s hišnim zaporom, in naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 3.000 evrov,
 - hkrati pa je prvega oprostilo desetih kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po drugem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1, drugega treh kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po drugem in v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1, tretjo desetih kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po drugem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 in četrto enega kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po drugem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1;
 - **tri fizične osebe** (v škodo najmanj 12 žrtev) spoznalo za krive kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1 ter kaznivega dejanja zlorabe prostitucije po 175. členu KZ-1, in sicer:
 - prvega za osem kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po drugem in tretjem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 in za eno kaznivo dejanje zlorabe prostitucije po tretjem v zvezi s prvim odstavkom 175. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter mu izreklo enotno kazen osem let zapor in 900 dnevni zneskov denarne kazni (18.000 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 18.091,34 evra,
 - drugega za pet kaznivih dejanj trgovine z ljudmi po drugem in tretjem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 38. členom KZ-1 in za eno kaznivo dejanje zlorabe prostitucije po tretjem v zvezi s prvim odstavkom 175. člena KZ-1 v zvezi z 38. členom KZ-1 ter mu izreklo enotno kazen dve leti in osem mesecev zapor in 180 dnevni zneskov denarne kazni (3.600 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 10.459 evrov,
 - tretjega za tri kazniva dejanja trgovine z ljudmi po drugem in tretjem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 in za eno kaznivo dejanje zlorabe prostitucije po tretjem v zvezi s prvim odstavkom 175. člena KZ-1 v zvezi z 20. členom KZ-1 ter mu izreklo enotno kazen dve leti in šest mesecev zapor in 110 dnevni zneskov denarne kazni (2.200 evrov) ter naložilo plačilo pridobljene premoženjske koristi v višini 6.509 evrov;
 - **eno fizično osebo** (v škodo 22 žrtev) spoznalo za krivo kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po petem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 (izvršeno v združbi), potem ko je sprejelo sporazum o priznanju krivde ter ji izreklo 18 mesecev zapor in denarno kazen v višini 50 dnevni zneskov, medtem ko zoper preostale člane združbe kazenski postopek poteka še naprej;
 - **eno fizično osebo** (v škodo 34 žrtev) spoznalo za krivo pomoči pri storitvi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po petem v zvezi s prvim odstavkom 113. člena KZ-1 v zvezi z

38. členom KZ-1 ter ji izreklo pogojno obsodbo, v kateri ji je določilo kazen eno leto in šest mesecev zapora, ki ne bo izrečena, če v preizkusi dobi štirih let ne bo storila novega kaznivega dejanja, ter izreklo denarno kazen v višini 250 dnevnih zneskov (5.000 evrov). Obdolženi je krivdo priznal na predobravnavnem naroku, medtem ko zoper preostale člane združbe kazenski postopek poteka še naprej.

Trenutno sta v fazi sodne preiskave dve zadevi, medtem ko je v fazi ugovorov zoper obtožnico, predobravnavnih narokov ali glavne obravnave šest zadev. V štirih zadevah je odrejen ukrep začasnega zavarovanja po 502. členu ZKP, v dveh zadevah je vložena tožba po določbah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (ZOPNI), v eni zadevi pa je že izdana sodba, vendar še ni pravnomočna.

V vseh zadevah je treba izpostaviti, da obdolženi budno spremljajo odločitve sodišč in temu spretno prilagajajo svoje delovanje in načine izkoriščanja.

Tabela 4: Kazenski postopki in sankcije za storilce kaznivega dejanja trgovine z ljudmi (113. člen KZ-1)

Kaznivost trgovine z ljudmi	
Število obravnavanih oseb v kazenskih postopkih	13 + 7
Število uvedenih preiskav	5 zoper 13 fizičnih oseb in 1 pravno osebo
Število obtožnih aktov	7 zoper 19 fizičnih oseb
Sankcije in ukrepi	
Število obsodb za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi (obsojene osebe)	5 (9 + 1 pogojna)
Število obsodb glede uporabe storitev žrtve trgovine z ljudmi	0
Dolžina zaporne kazni v povezavi z odvzemom prostosti:	
– minimalno trajanje	9 mesecev
– maksimalno trajanje	8 let
Število sodnih odločitev, katerih posledica je bil zaseg ali odvzem premoženja	8 obsojencev

Tabela 3: Število storilcev, ki jih je obravnavala policija, in število obsojenih oseb za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi po 113. členu KZ-1, 2010–2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Število osumljenцев	5	16	13	15	8	42	15	15
Število obsojencev	4	6*	8	2	0	5	1 + 5*	10

3.2.2 Ugotovitve Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije

Na podlagi obravnavanih primerov kaznivih dejanj trgovine z ljudmi se na SDT RS ugotavlja, da so se v preteklosti tovrstna kazniva dejanja izvajala ob prisotnosti fizičnega nasilja, omejevanja osebnih svobode ter nelegalnega prebivanja in dela v državi, medtem ko v zadnjih letih velja, da članom združbe ni več treba izvajati nasilja in prisilnih metod. Največ kaznivih dejanj iz

* Sodbe, v katerih je sodišče obdolžencu spremenilo pravno opredelitev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi v pravno kvalifikacijo kaznivega dejanja izkoriščanja prostitucije.

izpostavljene problematike se nanaša na izvršitveno obliko zaradi izkoriščanja prostitucije, le posamezne zadeve pa na suženjstvo/služabništvo in prisilno delo.

Zadnji trendi trgovcev z ljudmi kažejo na skupno značilnost, in sicer da obdolženi razpolagajo z ljudmi kot s predmetom tako, da izrabijo njihovo ranljivost ali osebno lastnost s ciljem pridobivati si premoženjsko korist. Značilno je, da imajo žrtve praviloma določeno osebno svobodo, imajo osebne dokumente, lahko uporabljajo telefone in internet, imajo tudi nekaj lastnega denarja, navadno prostovoljno vstopajo v razmerja do združbe ter imajo pogosto legalna dovoljenja za prebivanje in delo v Republiki Sloveniji. Skoraj vedno so žrtve navedenih kaznivih dejanj tujci, praviloma ženske, izjemoma mladoletne osebe. Žrtve brez izjeme prihajajo iz ekonomsko revnih držav (na primer iz Ukrajine, Dominikanske republike, Moldavije, Bolgarije, Romunije, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Madžarske) in so iz nekega osebnega razloga ranljive. Ti razlogi so denimo brezposelnost, slabe možnosti za zaposlitev, slaba raven izobrazbe, izredno nizki dohodki, zadolženost, obveznost preživljanja mladoletnih otrok, invalidni ali brezposelni partnerji, obveznost preživljanja širše družine, hude bolezni v družini, vojno stanje ipd. Oškodovanci se praviloma ne prepoznajo kot žrtve, zaradi česar je dokazovanje še toliko težje, saj dejanja obdolženih opravičujejo, sprejemajo, zmanjšujejo njihov pomen, se sprenevedajo, sramujejo ali celo zanikajo položaj. Žrtve so zaradi svoje ranljivosti navzven zadovoljne, da zaslužijo vsaj nekaj denarja, čeprav jim ga večji delež odvzamejo obdolženi. S tem denarjem omogočajo preživetje sebi in svojcem. Po drugi strani se žrtve ob članih združbe znajdejo v finančnem primežu, da se zato, da bi izpolnile vse zahtevane obveznosti do združbe, čim intenzivneje ukvarjajo z delom za združbo, v razmerju pa kar ostajajo in vztrajajo. Za novačenje se šteje tudi pridobivanje žrtev po sodobnih elektronskih poteh in z uporabo prijateljskih povezav, prebivanje na lokacijah v domeni obdolženih pa se šteje za nastanjanje. Trgovanje z ljudmi ni povezano le s fizičnim nasiljem, odvzemanjem osebne svobode, osebnih dokumentov in mobilnih telefonov ter popolnim nadzorom nad žrtvijo. Temeljno merilo je zlasti, da žrtev resnično nima druge sprejemljive možnosti, kot da dela za obdolžene pod njihovimi pogoji in pravili.

Ravno to, da oseba vztraja v takšnem razmerju in se vrača, so tiste okoliščine, iz katerih je mogoče sklepati, da so v primežu visoke stopnje podrejenosti. Obdolženi v lastnem prizadevanju za velike zasluške grobo in brezobzirno izkoristijo ekonomsko stisko žrtev in ranljivost, saj žrtve v stremljenju za lastno boljše življenje in s tem tudi boljše življenje svojih najbližjih celo pristajajo na razvrednotenje lastnega dostojanstva. Njihove nemoči se obdolženi dobro zavedajo, sistematično izkoriščajo ranljivost žrtev in so deležni velike premoženjske koristi. Največkrat nista uporabljena fizično nasilje ter odvzem svobode, osebnih dokumentov in mobilnih telefonov, pogosto pa je uporabljeno prefinjeno psihično nasilje, ki ga žrtve izredno težko prepoznajo in opišejo, saj ga sprejemajo kot del življenja, ki jim sicer omogoča preživetje. Žrtve so izkoriščane ekonomsko (delitev denarja) in glede osebnega dostojanstva (pogoje in pravila dela določijo obtoženi) – so namreč v primežu obtoženih, saj v primeru izgube dela nimajo možnosti preživetja sebe in družinskih članov. Brez dvoma gre za kazniva dejanja, s katerimi so hudo kršene temeljne človekove pravice in dostojanstvo žrtev.

3.2.3 Trgovina z ljudmi z namenom izkoriščanja prisilnega dela

Skladno z določbo 113. člena KZ-1 lahko storilci kaznivo dejanje trgovine z ljudmi opravijo tudi z izvršitveno obliko »zaradi prisilnega dela«. Pomen prisilnega dela je pojasnila in določila že Mednarodna organizacija za delo (v nadaljevanju: MOD) v Konvenciji št. 29 o prisilnem ali obveznem delu iz leta 1930 in Konvenciji št. 105 o odpravi prisilnega dela. Konvencija št. 29 navaja, da je prisilno ali obvezno delo vsako delo ali storitev, ki od posameznika zahteva opravljanje dela, za katero se ta ni prostovoljno odločil, pod grožnjo kakršne koli kazni. O prisilnem delu lahko torej govorimo, ko so izpolnjeni trije elementi, in sicer da gre za delo ali storitev, da je bilo to delo ali storitev dodeljena pod grožnjo s kaznijo in da se delo izvaja neprostovoljno. Pri tem je MOD (komite strokovnjakov) v svojih poročilih, mnenjih in raziskavah ponudil svoj pogled na pomen izrazov v konvenciji. MOD kot prostovoljno delo šteje tisto delo, pri katerem delavec poda svobodno in informirano soglasje za začetek dela ali pri katerem ima

svobodo, da ga zapusti ob katerem koli času. Glede na razlago MOD se soglasje ne more šteti kot prostovoljno, če je dano ob grožnji ali zaradi posledice prevare. V letu poročanja je bilo v posameznem obravnavanem primeru sicer ugotovljeno, da so bili posamezni delavci izpostavljeni izredno težkim delovnim in življenjskim razmeram. Praviloma so delali sedem dni v tednu, od ponedeljka do sobote po 12 ur, v nedeljo po osem ur. Delavci prav tako niso imeli plačanega letnega dopusta, praviloma jim niso plačevali prispevkov, zdravstvenega zavarovanja in drugih dajatev. Ob delu so bili pogosto deležni tudi žaljivk. Živel so v izjemno težkih življenjskih razmerah, po več oseb v manjših sobah, pogosto so bili brez tople vode in delujočih sanitarij. Nedvomno je torej šlo za zelo slabe razmere, vendar v dejanskem stanju ni bilo zaznati vseh potrebnih okoliščin, ki bi v konkretni zadevi izkazovale obstoj prisilnega dela v smislu kaznivega dejanja trgovine z ljudmi. Upošteva vse konkretne okoliščine, torej okoliščine, v katerih so oškodovanci živeli, njihove siceršnje življenjske razmere, razloge, zakaj so se odločili za delo v Sloveniji, razmere, v katerih so prebivali v Sloveniji, njihove možnosti za drugo zaposlitev in vse preostale pomembne okoliščine v zadevi, je bilo mogoče oceniti, da podane okoliščine in njihova intenziteta v konkretni zadevi ne izkazujejo vseh potrebnih zakonskih znakov izvršitvene oblike prisilnega dela v smislu trgovine z ljudmi.

3.3 Dejavnosti Inšpektorata Republike Slovenije za delo

V nadaljevanju so podane ugotovitve inšpektorjev za delo v letu 2017 glede izvajanja nadzora nad zaposlovanjem in delom tujcev na podlagi določb **Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev** (Uradni list RS, št. 47/15, 59/17, nadaljevanju: ZZSDT) in **Zakona o delovnih razmerjih** (Uradni list RS, št. 21/2013 s popr. in dopr., v nadaljevanju: ZDR-1).

V primerjavi s preteklimi leti (2015 in 2016), ko inšpektorji za delo niso ugotovili večjega števila kršitev določb, ki urejajo pogoje zaposlovanja, samozaposlovanja in dela tujcev v Republiki Sloveniji, se je število ugotovljenih kršitev ZZSDT povečalo za 125 odstotkov. Tako je bilo v letu 2016 ugotovljenih skupno 20 kršitev ZZSDT, v **letu 2017** pa se je število ugotovljenih kršitev povečalo na **45** kršitev.

- Ugotovljenih je bilo **20 kršitev** četrtega odstavka 7. člena ZZSDT, ki se nanašajo na tujca, ki opravlja delo, za katero v postopku izdaje ali podaljšanja enotnega dovoljenja oziroma modre karte EU ali izdaje pisne odobritve ni bilo podano soglasje oziroma za katero mu ni bilo izdano dovoljenje za sezonsko delo. Inšpektorji so ugotovili tudi **eno kršitev** petega odstavka navedenega člena, ki se nanaša na delodajalca, ki mu zakon dovoljuje opravljanje dejavnosti zagotavljanja dela delavcev uporabniku, če sklene pogodbo o zaposlitvi s tujcem, ki v Republiki Sloveniji ne prebiva na podlagi modre karte EU oziroma za katerega v postopku izdaje ali podaljšanja enotnega dovoljenja ali izdaje pisne odobritve ni bilo podano soglasje za zaposlitev, samozaposlitev ali delo oziroma nima prostega dostopa na slovenski trg dela.
- Ker so v letu 2017 inšpektorji nadzirali tudi ZZSDT (Uradni list RS, št. 47/2015), kot je bil veljaven ob sprejetju junija 2015 in kot je bil spremenjen februarja 2017, so ugotovili tudi **tri kršitve** prej veljavnega drugega odstavka 16. člena, ki je določal, da je lahko tujec v Republiki Sloveniji zaposlen le za polni delovni čas, razen tujca z najmanj visokošolsko izobrazbo ali tujca, ki se mu delovni čas skrajša v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali predpisi o starševskem varstvu.
- Ugotovljene so bile tudi **tri kršitve** prej veljavnega 5. člena. Ta člen se nanaša na delodajalca s sedežem v državi članici EU, EGP ali Švicarski konfederaciji, ki izvaja storitve v Republiki Sloveniji z delavci, ki pri njem niso zaposleni, ali izvaja storitve kljub

prepovedi dela tujcev. Ugotovljene pa so bile tudi kršitve prej veljavnega tretjega odstavka 35. člena, ki se nanaša na delodajalca s sedežem v državi članici EU, EGP ali Švicarski konfederaciji in zavezanca za prijavo, ki ne prijavi začetka izvajanja storitve v Republiki Sloveniji.

- Prav tako je bilo ugotovljenih **osem** kršitev tretjega odstavka 45. člena ZZSDT, ki se nanaša na delodajalca, ki je kot pravna oseba ali posameznik registriran za opravljanje dejavnosti, s sedežem ali prebivališčem v državi članici EU, EGP ali Švicarski konfederaciji, in ki lahko z napotenimi delavci, ne glede na njihovo državljanstvo, brez soglasja zavoda v Republiki Sloveniji izvaja storitve na podlagi prijave začetka izvajanja storitev. Takšen delodajalec mora med obdobjem napotitve svojih delavcev v Republiko Slovenijo na kraju opravljanja storitve hraniti in na zahtevo dati na razpolago nadzornemu organu kopijo pogodbe med naročnikom in izvajalcem storitve, potrdilo o opravljeni prijavi začetka izvajanja storitev, izvode pogodb o zaposlitvi (in njihov prevod v slovenski jezik), potrdila o predpisih o socialni varnosti, ki se uporabljajo za imetnika (obrazec A1), izvode plačilnih list, evidenco prisotnosti in dokazila o izplačanih plačah ali izvode enakovrednih dokumentov za vse napotene delavce.
- Ugotovljena je bila tudi **ena** kršitev določil petega odstavka 36. člena navedenega zakona, ki se nanaša na to, da lahko tuji delodajalci z napotenimi delavci v Republiki Sloveniji izvajajo storitve, vezane na dobavo blaga in servisiranje, na podlagi prijave začetka izvajanja storitev neprekinjeno 14 dni ter v skupnem trajanju 90 dni v koledarskem letu. Isti napoteni delavec je lahko ponovno napoten na delo v Republiko Slovenijo po vmesni prekinitvi, ki traja toliko časa, kolikor je trajalo predhodno izvajanje storitev. Prav tako je bila ugotovljena ena kršitev drugega odstavka 37. člena ZZSDT (Uradni list RS, št. 59/2017), ki se nanaša na tujca, zavezanca za prijavo, ki ne prijavi začetka dela zastopnika v Republiki Sloveniji.

Kršitve 35. in 36. člena ZZSDT lahko inšpektorji preverjajo izključno na podlagi prejetih prijav prijaviteljev ali na podlagi ugotovitev drugih inšpekcijskih organov, ki na terenu ugotovijo, da izvajanje storitve ni bilo prijavljeno Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (na primer ugotovitve mobilnih enot FURS). V takih primerih je hitro ukrepanje in dobro sodelovanje med različnimi nadzornimi organi ključnega pomena, saj je obdobje, v katerem se izvajajo storitve na ozemlju Republike Slovenije, velikokrat zelo kratko, tudi enodnevno. Brez predhodne prijave ali naznanila nadzornih organov, ki odkrijejo nepravilnosti na terenu, je torej opustitev prijave storitve praktično nemogoče odkriti.

Kot že v preteklih letih inšpektorji za delo pri zaposlovanju in napotovanju delavcev tujcev oziroma delavcev, ki so državljani držav članic EU, še vedno opažajo, da delodajalci, ki opravljajo neposredni proizvodni proces, na trgu v Sloveniji ne dobijo ustreznih delavcev. V praksi tako inšpektorji še vedno opažajo, da v takih primerih nekatere pravne osebe ali posamezniki tem delodajalcem zagotavljajo delavce iz tujine oziroma iz držav članic EU (Bolgarija, Romunija ipd.).

Inšpektorji opažajo, da je v Sloveniji še vedno **registriranih veliko delodajalcev, ki opravljajo svojo dejavnost pretežno v tujini** oziroma v državah članicah EU. To je opazno zlasti v gradbeni dejavnosti in pri prevozih v cestnem prometu.

V letu 2017 so tako v okviru usmerjenih nadzorov izvajali nadzore delavcev tujcev predvsem na področju gradbeništva, nočnega dela tujcev v pekarnah in v nočnih lokalih.

Inšpektorji so ob ugotovljenih kršitvah ukrepali v skladu s pristojnostmi v postopku o prekršku in z izdajo odločb, s katerimi inšpektorji za delo prepovedo opravljanje dela delavcev ali delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti, če pri inšpekcijskem nadzoru ugotovijo med drugim tudi, da je delodajalec omogočil delo tujcu ali osebi brez državljanstva v nasprotju s predpisi, ki urejajo zaposlovanje tujcev.

Področje zaposlovanja in dela tujcev je zelo kompleksno, inšpektorji pa imajo pri nadzoru v praksi nemalo ovir. Tudi v lanskem letu so se znašli pred praktično nerešljivimi težavami, ko so bili **kršitelji delovnopravne zakonodaje delodajalci, pri katerih so zakoniti zastopniki tuji državljani** (državljeni držav članic EU ali tretjih držav), **ki v Sloveniji nimajo prebivališča**. Takšni primeri se lahko delijo na dve možnosti:

- že vse od ustanovitve družbe je njen zastopnik tujec brez prebivališča v Sloveniji,
- družbo je ustanovil slovenski državljan in jo je tudi zastopal, ko pa je zašla v težave, jo je prodal tujcu, ki je postal njen zakoniti zastopnik; družba je tako v več primerih ostala brez premoženja z nedosegljivim zastopnikom v tujini, delavci pa so ostali brez vseh pravic.

V omenjenih primerih so predstavniki delodajalcev za inšpekcijski nadzor večinoma nedosegljivi, kakršno koli ukrepanje inšpektorjev za delo pa je večinoma neučinkovito.

Tudi v letu 2017 so inšpektorji opazili podobno problematiko kot predhodno leto. **Glede zaposlovanja tujcev** na terenu še vedno opažajo, da delodajalci, ki zaposlujejo delavce tujce, v nekaterih primerih na plačilnih listih delavcev, ki podajo vlogo za pridobitev dovoljenja za prebivanje v Republiki Sloveniji za družinske člane (za združevanje družine), prikažejo precej višjo plačo (tudi več tisoč evrov), kot jo dejansko izplačajo, s tem pa tujci na upravni enoti dokazujejo zmožnost preživljanja družinskih članov. Pred obdobjem in po obdobju treh mesecev pred vložitvijo vloge, za kolikor se zahteva predložitev plačilnih list, plače teh tujcev po ugotovitvah inšpektorjev praviloma ne presegajo zneska minimalne plače, marsikdaj pa sploh niso izplačane. Tako tujci oziroma njihovi družinski člani po tem, ko pridobijo dovoljenje za prebivanje, na centrih za socialno delo nemudoma zaprosijo za priznanje pravic iz socialnega varstva – tam pa jim zaradi podatkov o nizkih oziroma neplačanih dohodkih takšne pravice tudi odobrijo. **V takih primerih inšpektorji predvidevajo, da gre za izigravanje zakonodaje na področju socialnega varstva.**

Glede **zagotavljanja pravic delavcem, ki so bili napoteni na začasno delo v Republiko Slovenijo** na podlagi pogodbe o zaposlitvi po tujem pravu, v letu 2016 inšpektorji za delo niso ugotovili nobenih kršitev 210. člena ZDR-1, ki posebej ureja položaj napotenih delavcev, medtem ko so **v letu 2017 ugotovili tri kršitve** določil drugega odstavka 210. člena ZDR-1, ki se nanaša na to, da mora delodajalec zagotoviti pravice po predpisih Republike Slovenije in določbah kolektivne pogodbe na ravni dejavnosti, ki urejajo delovni čas, odmore in počitke, nočno delo, minimalni letni dopust, plačo, varnost in zdravje pri delu, posebno varstvo delavcev in zagotavljanje enakopravnosti, če je to za delavca ugodneje.

V skladu z omenjeno določbo ZDR-1 mora delodajalec napotenemu delavcu zagotoviti pravice po predpisih Republike Slovenije in določbah kolektivne pogodbe na ravni dejavnosti, ki urejajo delovni čas, odmore in počitke, nočno delo, minimalni letni dopust, plačo, varnost in zdravje pri delu, posebno varstvo delavcev in zagotavljanje enakopravnosti, če je to za delavca ugodneje. Kršitve slovenske delovnopravne zakonodaje se evidentirajo predvsem po vsebini kršitve, in ne nujno kot kršitev 210. člena ZDR-1.

Kršitve glede neustreznega urejanja delovnega časa napotenim delavcem, letnega dopusta, plačila za delo ipd. se tako evidentirajo kot kršitve v zvezi z omenjenimi instituti (delovni čas, letni dopust, plačilo za delo), in ne posebej kot kršitev ureditve položaja napotenih delavcev. Čeprav so inšpektorji za delo v letu 2017 ugotovili več kršitev delovnopravne zakonodaje pri tujcih kot v letu 2016, pa ugotovitve ne kažejo, da bi bilo področje zaposlovanja in dela tujcev v Republiki Sloveniji posebno problematično, saj se na tem področju ugotavlja le manjše število kršitev v primerjavi z drugimi področji nadzora.

Povzamemo lahko, da **Slovenija za zdaj ni pogosto država sprejemnica tuje delovne sile, ampak je večinoma država pošiljateljica, ki delavce v večjem številu napotuje v tujino.** To dokazujejo ugotovitve kršitev 208. in 209. člena ZDR-1 (ki urejata pravice delavcev, napotenih na delo iz Republike Slovenije v druge države), ki so ugotovljene v precej večjem številu (**156 kršitev v letu 2017**) kot kršitve, ugotovljene v zvezi z zagotavljanjem pravic delavcev, napotenih v Slovenijo iz drugih držav. Kljub temu se je v letu 2017 število omenjenih kršitev zmanjšalo v primerjavi z letom 2016, ko je bilo ugotovljenih 246 kršitev.

Tudi v letu 2017 se ugotavlja, da se povečuje število prijav in da inšpektorji obravnavajo več kršitev pravic delavcev, ki jih na delo v tujino oziroma v države članice EU napotujejo delodajalci, registrirani v Sloveniji. Pri tem je treba poudariti, da delodajalci napotujejo iz Slovenije tako delavce, ki so državljani Slovenije, kot tudi tuje delavce.

Prijave se še vedno nanašajo na izplačilo plač, izročanje plačilnih list (tudi nejasnosti glede vsebine plačilnih list se pojavljajo, saj iz list ni jasno razvidno, kaj je osnovna plača, kaj so dodatki in kaj povračilo stroškov – dodatno zmedo povzroča tudi različno pojmovanje plače in njenih sestavin v različnih državah), nepravilnosti pri prenehanju delovnega razmerja in odjave delavcev iz socialnih zavarovanj. V teh primerih je bistvenega pomena poznavanje delovnopravne zakonodaje drugih držav in mednarodno sodelovanje med pristojnimi nadzornimi organi. Za področje izvajanja čezmejnih storitev z napotenimi delavci je vzpostavljen t. i. IMI-sistem, prek katerega si izmenjujejo informacije s pristojnimi organi držav članic EU.

V letu 2017 inšpektorji niso ugotovili morebitnih kazalnikov trgovanja z ljudmi, zato IRSD ni podal kazenskih ovadb zaradi kršitev 113. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17).

Še vedno ostajajo neodgovorjena številna vprašanja inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem storitev v drugih državah (na primer glede vročanja odločb inšpekcijskih organov, izterjave glob, ki jih tujim delodajalcem izrečejo v Sloveniji, ipd.), velike težave pa inšpektorjem povzroča tudi nedosegljivost delodajalcev oziroma subjektov nadzora.

3.4 Dejavnosti Finančne uprave Republike Slovenije

FURS je v letu 2017 obravnavala kršitve na področju **Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno** (v nadaljevanju: ZPDZC-1) in vložila ovadbe ali naznanila za kazniva dejanja iz KZ-1. Podane so tudi številčne vrednosti tistih kaznivih ravnanj, ki se lahko povezujejo z izkoriščanjem delovne sile.

V poročevalskem obdobju je bilo v postopkih o prekrških glede kršitev ZPDZC-1 (delo na črno, zaposlovanje na črno in nedovoljeno oglaševanje) izdanih in vročenih **2.230 odločb o prekršku in plačilnih nalogov**, s katerimi je bila izrečena **globa v skupni višini 4.867.320,00 evrov**, in

505 opominov. V prekrškovnih aktih je bilo obravnavanih 2.516 prekrškov. Razdelitev prekrškov glede na področja je naslednja:

- **382 prekrškov zaradi kršitev dela na črno**, od tega so 114 prekrškov storili tuji državljani;
- **2.114 prekrškov zaradi kršitev zaposlovanja na črno**, od tega so 155 prekrškov storili tuji storilci, 104 prekrški pa so nastali zaradi nezakonite zaposlitve državljana tretje države.

V letu 2017 je FURS podala skupno **šest kazenskih ovadb** zaradi kršitev **199. člena KZ-1 (zaposlovanje na črno)**, vse po prvem odstavku predhodno navedenega člena. V dveh primerih je šlo za tuje državljane.

Zaradi kršitev po **196. členu KZ-1 (kršitev temeljnih pravic delavcev)** je bilo vloženih **25 kazenskih**

ovadb in deset naznanil, od katerih se je šest nanašalo na tuje državljane ter štiri hkrati na slovenske in tuje državljane. **V letu 2017 FURS ni podala nobene kazenske ovadbe ali naznanila po 113. členu KZ-1 (trgovina z ljudmi).**

4 Pomoč in zaščita za žrtve trgovine z ljudmi

Žrtve trgovine z ljudmi (v nadaljevanju: žrtve) so osebe, ki ne odločajo same o tem, kaj, kje, kdaj, koliko časa in kako bodo delale oziroma dopustile ravnanja, ter ne odločajo o višini plačila za opravljeno delo ali storitev, hkrati pa je podan še način razpolaganja z njimi. Žrtve se v nekem trenutku ali življenjskem obdobju znajdejo v tvegani situaciji, zaradi katere postanejo ranljive. Takšne situacije so na primer finančna šibkost, neizobraženost, preprostost, posebnost, eksistenčna šibkost v domači državi, obveznost preživljanja svojcev, prezadolženost, brez možnosti zaposlitve, naivnost in slepo zaupanje, želja po hitrem zaslužku ipd. Ranljivost žrtev je tako eden temeljnih elementov, na katerem temeljijo vse nadaljnje oblike razpolaganja z žrtvami in njihovega izkoriščanja.

4.1 Program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitev

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZEM) je financiralo projekt Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – Krizna namestitev tudi v letu 2017. Za izvedbo projekta je bila izbrana Slovenska karitas. Gre za celostno do 30 dni trajajočo oskrbo žrtev trgovine z ljudmi (odraslih in otrok), ki potrebujejo takojšen umik iz okolja.

V letu **2017** je bilo v krizni prostor nameščenih pet oseb:

- mladoletna oseba ženskega spola, neznanega državljanstva;
- dve odrasli ženski, obe državljanke Bosne in Hercegovine,
- ena ženska, državljanka Slovaške (nameščena skupaj z mladoletnim sinom);
- en odrasel moški, državljan Bolgarije.

Razlogi za namestitev so bili prepoznani elementi trgovanja z navedenimi osebami z namenom izkoriščanja prostitucije, prisilnega dela, beračenja in prisilnega izvajanja kaznivih dejanj.

V letu 2017 je bilo skupaj realiziranih 71 oskrbnih dni v krizni namestitvi. Stroški projekta, ki jih je v okviru pogodbe sofinanciralo MDDSZEM (80 odstotkov plače enega zaposlenega strokovnega delavca, stroški dela drugega strokovnega delavca, ki je plačan glede na število opravljenih ur, in stroški nameščanja) so v letu **2017** znašali skupaj **28.576,04 evra**.

Osebam, nameščenim v krizni prostor, so bili nudeni namestitev, prehrana, prva psihosocialna pomoč, nujna medicinska pomoč, svetovanje, seznanjanje z njihovimi zakonitimi pravicami, tolmačenje, zagovorništvo, socialna okupacija, družabništvo, spremstvo, zagotavljanje varnosti, pomoč pri vrnitvi v domovino in materialna pomoč. Osebe v krizni namestitvi 24 ur na dan spremljajo strokovni delavci in za to usposobljeni prostovoljci (prisotnost in svetovanje ter pomoč).

4.2 Program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – namestitev v varnem prostoru

Projekt Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – namestitev v varnem prostoru za obdobje 2016–2017 je Ministrstvo za notranje zadeve (v nadaljevanju: MNZ) razpisalo oktobra 2015. Gre za nadaljevalni program po krizni namestitvi, in sicer za vse prepoznane žrtve trgovine z ljudmi, ki potrebujejo nadaljnjo celovito oskrbo oziroma so pripravljene sodelovati z organi pregona v kazenskem postopku zoper storilce. Za izvedbo programa je bila izbrana Slovenska karitas.

V letu **2017** sta bili v program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – namestitve v varnem prostoru vključeni dve osebi – žrtvi trgovine z ljudmi, od tega ena oseba skupaj s svojim mladoletnim otrokom:

- državljanka Bosne in Hercegovine je bila nameščena od 14. maja do 23. oktobra 2017, ko je omenjeni program prostovoljno zapustila, zaradi specifičnosti potrebe pa je bila 7. septembra 2017 alternativno nameščena v materinski dom;
- državljanka Slovaške, nameščena skupaj z mladoletnim otrokom, je v programu varne namestitve od 24. oktobra 2017 dalje.

V obdobju od 15. januarja 2016 do 31. decembra 2017 je bilo realiziranih **232 oskrbnih** dni v varni namestitvi. V obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2017 je MNZ za projekt varne namestitve namenilo **40.000,00 evrov**, kar zajema 100 odstotkov plače ene zaposlene osebe in stroške nameščanja. Dejansko nastali stroški, ki so bili povrnjeni izvajalcu, so znašali skupaj **12.237,11 evra**.

Osebam, nameščenim v varnem prostoru, so bili na voljo namestitve, prehrana, svetovalna pomoč, nujna medicinska pomoč, svetovanje, seznanjanje o njihovih zakonitih pravicah, tolmačenje, zagovorništvo, socialna okupacija, družabništvo, spremstvo, zagotavljanje varnosti, pomoč pri vrnitvi v domovino in materialna pomoč.

Tabela 5: Število identificiranih žrtev trgovine z ljudmi v letu 2017

2017				
	Ženske	Moški	Otroci	Skupaj
Identifikacija žrtev				
Število identificiranih žrtev v letu 2017	65	1	/	66
Oblike izkoriščanja identificiranih žrtev:				
– spolna zloraba	65	1	/	66
– prisilno delo ali storitve	/	/	/	/
– suženjstvo ali suženjstvu podobna stanja, beračenje	/	/	/	/
– služabništvo	/	/	/	/
– odstranitev organov	/	/	/	/
Število žrtev:				
– trgovine z ljudmi na ravni države				
– trgovine z ljudmi na mednarodni ravni				
Pomoč žrtvam				
Število žrtev trgovine z ljudmi, ki so dobile kakršno koli pomoč	65	1	/	66
Število žrtev trgovine z ljudmi, ki so zavrnile ponujeno pomoč	60	1	/	61
Število žrtev trgovine z ljudmi, ki so bile nameščene v zatočiščih	5	/	/	5
Obdobje okrevanja in razmisleka				
Število žrtev (to vključuje tiste, za katere obstajajo utemeljeni razlogi za domnevo, da so žrtve), ki jim je odobreno obdobje okrevanja in razmisleka	5	/	/	5
Dovoljenje za prebivanje				
Število žrtev TZL, ki jim je izdano dovoljenje za prebivanje:				

– zaradi osebnih okoliščin	/	/	/	/
– zaradi sodelovanja s pooblaščenimi organi pri preiskavi ali v kazenskem postopku	/	/	/	/
Odškodnina in pravna sredstva				
Število žrtev trgovine z ljudmi, ki so dobile odškodnino	/	/	/	0
Dodeljena odškodnina:	/	/	/	/
– minimalni znesek, dodeljen žrtvam (v evrih)	/	/	/	/
– maksimalni znesek, dodeljen žrtvam (v evrih)	/	/	/	/
Vrnitev v izvirno državo in vrnitev žrtev				
Število v Slovenijo vrnjenih žrtev trgovine z ljudmi	/	/	/	0
Število žrtev trgovine z ljudmi, ki so bile vrnjene iz Slovenije v druge države	/	/	/	0

Tabela 6: Število identificiranih žrtev trgovine z ljudmi v letu 2017 po državi izvora, spolu in starosti

Število žrtev iz države	2016	
	Moški (starost)	Ženske (starost)
Bolgarija		2 (24–34)
Bosna in Hercegovina		1 (18–24)
Bosna in Hercegovina		1 (24–34)
Dominikanska republika		5 (24–34)
Dominikanska republika		4 (24–44)
Dominikanska republika		1 (44–54)
Filipini		1 (24–34)
Filipini		1 (34–44)
Kazahstan		1 (24–34)
Kosovo		1 (18–24)
Kosovo		1 (24–34)
Madžarska		2 (18–24)
Madžarska		1 (24–34)
Madžarska		2 (34–44)
Moldavija		3 (34–44)
Moldavija		1 (44–54)
Romunija		1 (24–34)
Romunija		1 (34–44)
Slovaška		1 (18–24)
Slovaška		2 (24–34)
Slovenija		1 (24–34)
Slovenija		1 (34–44)
Slovenija	1 (34–44)	
Srbija		4 (24–34)
Srbija		4 (34–44)
Srbija		1 (54–64)
Španija		1 (24–34)
Ukrajina		3 (24–34)
Ukrajina		5 (34–44)
Ukrajina		1 (44–54)

Neugotovljeno		11 (18–54)
SKUPAJ	1	65

5 Mednarodne dejavnosti in partnerstva

5.1 Mednarodne dejavnosti

Nacionalni koordinator je v okviru svojega mandata v letu 2017 aktivno sodeloval na mednarodnih dogodkih, ki z raznimi mehanizmi in ukrepi vplivajo na preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej. Izpostaviti moramo dogodke, ki so navedeni v naslednjih odstavkih.

Neformalna mreža nacionalnih poročevalcev ali enakovrednih mehanizmov (NREM) se na sklic koordinatorke EU za boj proti trgovini z ljudmi sestaja dvakrat letno, in sicer v soorganizaciji s predsedujočo državo članico EU. V letu poročanja se je skupina sestala 8. in 9. junija 2017 ob predsedovanju Malte ter 4. in 5. decembra 2017, ko je predsedovala Estonija. Na prvem sestanku junija je bilo predstavljeno stanje na področju varnostne problematike EU, za tem pa poročila o implementaciji akcijskega načrta Eurojusta na področju trgovine z ljudmi ter poročila Evropske komisije (v nadaljevanju: EK) o enakosti med spoloma. Kot običajno je sledila izmenjava informacij posameznih držav članic o aktualnih dogodkih zadnjega poročevalnega obdobja. Drugi sestanek je bil namenjen usmeritvam za pripravo dvoletnega poročanja EK o napredku na področju boja proti trgovini z ljudmi na podlagi 19. in 20. člena Direktive 2011/36/EU. Predstavila se je tudi nova posebna svetovalka predsednika EK za odškodnine žrtvam kaznivih dejanj. Gre za popolnoma novo funkcijo v okviru EK, njen mandat pa je svetovanje predsedniku EK za boljše izvajanje pravil o odškodninah žrtvam kaznivih dejanj – mednje spadajo tudi žrtve trgovine z ljudmi ter žrtve terorizma. Odškodnine žrtvam pogosto ovirata zapletenost in raznolikost nacionalnih shem odškodnin, zato bo delo posebne svetovalke osredotočeno na to, kako izboljšati sodelovanje med nacionalnimi organi, pristojnimi za odškodnine žrtvam kaznivih dejanj, in možnosti za hitrejše in pravičnejše odškodnine po vsej EU. Predstavljena so bila še nekatera druga področja delovanja EK, ki sovpadajo s problematiko trgovine z ljudmi, denimo aktivnosti in delovanje EU-mreže za preventivo v kriminalu EUCPN. Ob koncu srečanja je bilo nekaj časa namenjenega tudi izmenjavi informacij s predstavniki civilne družbe, ki so tudi sicer redno vabljeni ob srečanjih mreže NREM. Na tokratnem skupnem srečanju je udeležence nagovoril komisar Dimitris Avramopoulos, nato pa še estonski minister za pravosodje Urmas Reinsalu.

Nacionalni koordinatorji za boj proti trgovini z ljudmi Jugovzhodne Evrope (NATC JVE) se praviloma sestajajo enkrat do dvakrat letno po dogovoru in v okviru organizacije posamezne gostujoče države. Zaradi racionalnosti so tovrstni sestanki opravljeni ob drugih mednarodnih srečanjih ali, če je to omogočeno, v organizaciji posamezne države, ki gosti srečanje. ICMPD je na podlagi sklepa ministrske konference Brdo proces iz leta 2010 sekretariat te pobude. Tako je od 13. do 15. novembra 2017 v Skopju potekalo redno srečanje NATC JVE, ki ga je tokrat v sodelovanju s predstavništvom UNODC in stalnim predstavništvom Francije pri mednarodnih organizacijah na Dunaju organizirala makedonska nacionalna koordinatorica, sicer državna sekretarka na makedonskem ministrstvu za notranje zadeve. Sestanek je bil osredotočen na tematiko preгона trgovine z ljudmi zaradi spolnega izkoriščanja in v okviru tega sta bila predstavljena švedski in francoski sistem, zatem pa ureditve v posameznih državah regije. Predstavljeni so bili tudi nacionalni mehanizmi za napotitev žrtev trgovanja ter krepitev medsebojnega sodelovanja. Pri tem je bila predstavljena pobuda srečanja nacionalnih koordinatorjev na ministrski konferenci Brdo proces marca 2018, kjer naj bi bila sprejeta tudi

skupna deklaracija o medsebojnem sodelovanju na področju preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti tej trgovini.

Od 3. do 4. aprila 2017 je potekalo 17. zasedanje zavezništva proti trgovini z ljudmi, in sicer pod vodstvom Organizacije za varnost in zaščito Evrope (v nadaljevanju: OVSE) na Dunaju. Tema tokratnega zasedanja je bila trgovina z otroki in največja korist otrok. Zasedanje je potekalo na visoki ravni predstavnikov držav članic OVSE, sklicala in vodila pa ga je posebna predstavnica Madina Jarbussynova. V uvodnih nagovorih so svoje iztočnice podali generalni sekretar OVSE Lamberto Zannier in predsedujoči OVSE, avstrijski namestnik ministra za evropske integracije in zunanje zadeve Michael Linhart. Sledili so trije paneli, in sicer Ukrepi za otroke v kriznih situacijah, Učinkovit sistem zaščite otrok v okviru preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti njej ter Pogled naprej – navodila za razvoj politik in njihova implementacija.

Na podlagi resolucije Generalne skupščine OZN 71/287, sprejete 4. maja 2017, je na sedežu OZN v New Yorku 27. in 28. septembra 2017 potekalo zasedanje na visoki ravni o trgovini z ljudmi, ki se ga je kot predstavnik Slovenije udeležil naš nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi. Namen zasedanja je bil ocena izvajanja Globalnega akcijskega načrta za boj proti trgovini z ljudmi, sprejetega leta 2010, in sprejetje politične deklaracije na uvodnem delu zasedanja. Tematika boja trgovine z ljudmi je vse bolj prisotna v razpravah v OZN, tako v Generalni skupščini kot tudi v Varnostnem svetu, predvsem v okviru konfliktnih situacij in ekstremističnih skupin. Ob tej priložnosti je nacionalni koordinator podal tudi uradno izjavo delegacije Republike Slovenije.

Ministrstvo za zunanje zadeve je sodelovalo pri pripravi izjav ter v razpravah s področja boja proti trgovini z ljudmi v Generalni skupščini OZN, Svetu za človekove pravice, Svetu Evrope, Uradu OZN za droge in kriminal ter OVSE. V letu 2017 se je pozornost mednarodne javnosti ponovno posvečala problematiki trgovine z ljudmi v okviru migracij. Trgovina z ljudmi pomeni grobo kršitev človekovih pravic, zato je bilo pri obravnavanju problematike treba zagovarjati pristop, ki temelji na človekovih pravicah.

Člani Odbora za pravosodje Državnega zbora Republike Slovenije so se 4. julija 2017 srečali s sirom Johnom Randallom, podpredsednikom ustanove Human Trafficking Foundation (v nadaljevanju: HTF), in predstavniki veleposlaništva Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske v Ljubljani. Sir Randall je podrobneje predstavil sestavo, naloge in način dela britanske fundacije HTF, ki se je razvila iz Vsestrankarske parlamentarne skupine Britanskega parlamenta o trgovini z ljudmi, sestavljajo pa jo nekdanji in sedanji poslanci Britanskega parlamenta.

Člana Odbora za pravosodje Državnega zbora Republike Slovenije in Odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo Državnega zbora Republike Slovenije sta se 15. septembra 2017 udeležila konference o boju proti trgovini z ljudmi v Rimu (v organizaciji fundacije HTF).

Policija si pri preiskovanju kaznivnega dejanja trgovine z ljudmi izmenjuje informacije z državami članicami EU v okviru sodelovanja z Europolom, s tretjimi državami pa v okviru sodelovanja z Interpolom.

Sodelovanje in izmenjava informacij s članicami EU sta tudi v letu 2017 potekali na operativni ravni, in sicer za preiskovanje kaznivih dejanj trgovine z ljudmi in v projektnih aktivnostih Europolove večdisciplinarne platforme zoper grožnje kriminala (EMPACT). Slednje izhaja iz operativnega akcijskega načrta za leto 2017 in se navezuje na kitajske organizirane kriminalne združbe. V nasprotju s prejšnjimi leti je policija v letu 2017 zaznala delovanje organizirane kriminalne združbe z območja Kitajske, ki se je ukvarjala z izkoriščanjem oseb prav tako z območja Kitajske, prepoznanih kot žrtve trgovanja za namen kaznivih dejanj telefonskih golgfij

z uporabo interneta. Delovanje kriminalne združbe je bilo zaznano in preiskovano v letu 2017, sama preiskava pa se je v sodelovanju s tujimi varnostnimi organi (tudi kitajskimi) končala v letu 2018.

5.2 Partnerstva in raziskave

V letu poročanja ni bilo izvedenih posebnih raziskav o trgovini z ljudmi. Partnerstva med organizacijami, ki delujejo na področju preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti njej, so vzpostavljena že na podlagi vrste dela. To so zlasti oblike operativnega in neposrednega sodelovanja v konkretnih primerih. Tako je sodelovanje policije (Uprava kriminalistične policije), tožilstva (SDT RS) in nevladnih organizacij (Slovenska karitas in Društvo Ključ) osnova pri obravnavi posameznih primerov trgovine z ljudmi. Podobno velja na preventivnem področju med Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje in nevladnimi organizacijami kot izvajalci preventivnih programov.

V operativnih primerih, ko gre za odkrivanje primerov trgovine z ljudmi, sta razvidna tudi uspešnost sodelovanja policije z diplomatsko-konzularnimi predstavništvi v tujini ter seveda skupno sodelovanje z IRSD in FURS. Policija je v letu 2017 v sodelovanju z IRSD in FURS izvedla skupne akcijske dni v okviru aktivnosti EMPACT na področju izkoriščanja prisilnega dela. Pri tem je bila izvedena skupna koordinirana akcija nadzora na gradbiščih, kjer gradbena dela izvajajo pretežno tujci. Opravljen je bil nadzor na devetih gradbiščih, pregledanih pa je bilo 66 delodajalcev in 289 delavcev. Žrtve trgovine z ljudmi niso bile prepoznane.

V Raziskovalnem oddelku Državnega zbora Republike Slovenije je bil decembra 2017 pripravljen primerjalni pregled Ureditev prostitucije, ki je objavljen na spletnih straneh Državnega zbora Republike Slovenije – Raziskovalne naloge. Primerjalni pregled zajema eno od izpostavljenih področij v povezavi s trgovino z ljudmi.

Sklep

Poročilo MDS TZL za leto 2017 povzema glavne ukrepe in dejavnosti pri preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej, zajete v poglavjih zakonodaje in politik, preprečevanja, odkrivanja in pregona, pomoči žrtvam in mednarodnih aktivnosti. Poleg prispevkov posameznih organov, vključenih v dejavnosti preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti tej trgovini, se v poročilu izraža izvajanje aktualnega Akcijskega načrta MDS TZL, in sicer v delu, ki se nanaša na leto 2017.

Na zakonodajnem področju velja omeniti sprejetje Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih, v okviru katerega je bila dopolnjena oziroma spremenjena določba 50. člena, ki se navezuje na izdajo dovoljenja za začasno prebivanje žrtvam trgovine z ljudmi. V okviru tega je treba izpostaviti aktivnosti, vezane na drugi ocenjevalni krog skupine strokovnjakov pri Svetu Evrope – GRETA, ter predstavitev letnega poročila in akcijskega načrta nacionalnega koordinatorja pred komisijo za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora Republike Slovenije.

Področje preprečevanja kot eno izmed nosilnih elementov celovitega ukrepanja proti trgovini z ljudmi je tokrat osredotočeno na štiri ciljne skupine, in sicer na širšo javnost, ciljne rizične skupine, potencialne uporabnike storitev ter strokovno javnost. Širša javnost je bila seznanjena z informacijskimi kampanjami, predvsem s tematiko trgovine z ljudmi zaradi izkoriščanja dela in prisilnega dela. Ciljne rizične skupine kot osrednji deležnik so bile tudi tokrat mladostniki, potencialne žrtve delovnega izkoriščanja in prisilnega dela ter migranti in begunci. Večji sklop ozaveščanja oziroma usposabljanja se navezuje na javne uslužbenke zaposlene v različnih organih, katerih delo se navezuje na problematiko trgovine z ljudmi.

Odkrivanje in pregon kaznivih dejanj trgovine z ljudmi je predmet rednega usklajevanja merljivih evidenc med policijo in državnim tožilstvom. Še vedno so v ospredju kazniva dejanja trgovine z ljudmi zaradi spolne zlorabe. V letu 2017 je bilo v petih preiskavah obravnavanih 67 kaznivih dejanj trgovine z ljudmi zoper 15 osumljencev. Podanih je bilo sedem obtožb zoper 21 fizičnih oseb, medtem ko je sodišče na prvi stopnji presodilo obsodilne sodbe zoper deset obdolžencev. Razloga, da je trend obravnave kaznivega dejanja trgovine z ljudmi v porastu, sta slabo ekonomsko stanje oškodovancev – žrtev trgovanja in boljša prepoznavnost elementa ranljivosti pri teh istih žrtvah.

Poleg organov odkrivanja in pregona so v tem sklopu tudi aktivnosti IRSD in FURS, ki so v skladu s področnimi zakonodajami, za katere sta pristojna, usmerjene pa so predvsem na področje izkoriščanja prisilnega dela. Razlogi za to so čedalje pogostejše težnje in povezovanje trgovine z ljudmi s problematiko izkoriščanja pravic delavcev, predvsem tuje delovne sile.

Stalnica delovanja sta pomoč žrtvam trgovine z ljudmi in zaščita teh žrtev. Dejavnosti so usmerjene predvsem v neposredno oskrbo žrtev trgovine z ljudmi s programom krizne namestitve in programom namestitve v varnem prostoru. Oba programa je tudi v letu poročanja ob sofinanciranju Vlade Republike Slovenije, konkretno MNZ in MDDSZEM, izvedla humanitarna organizacija Slovenska karitas. Prepoznanih je bilo skupno 66 žrtev trgovine z ljudmi, ki jim je bila nudena ustrezna oblika pomoči, dejansko nameščenih pa je bilo le pet žrtev. Preostale so ponujeno namestitveno možnost zavrnile.

Vsaka država je lahko država izvora, država tranzita in destinacija, predvsem pa trgovanje z ljudmi ne pozna državnih meja. Tako so na mednarodnem področju predstavniki posameznih resorjev, predvsem pa nacionalni koordinator, sodelovali na dogodkih in konferencah, ki jih redno organizirajo OVSE, Svet Evrope, Organizacija Združenih narodov in EK. Izpostaviti velja udeležbo in izjavo nacionalnega koordinatorja na zasedanju Generalne skupščine OZN v New Yorku na visoki ravni, in sicer v smislu implementacije Globalnega akcijskega načrta za boj proti trgovini z ljudmi.

Na operativni ravni je sodelovanje potekalo pretežno v okviru delovanja in podpore Europol, na strateški ravni pa znotraj vse bolj aktualnega in aktivnega sodelovanja mreže nacionalnih mehanizmov EU, t. i. mreže nacionalnih poročevalcev ali enakovrednih mehanizmov (NREM) ter mreže nacionalnih koordinatorjev regije JVE.